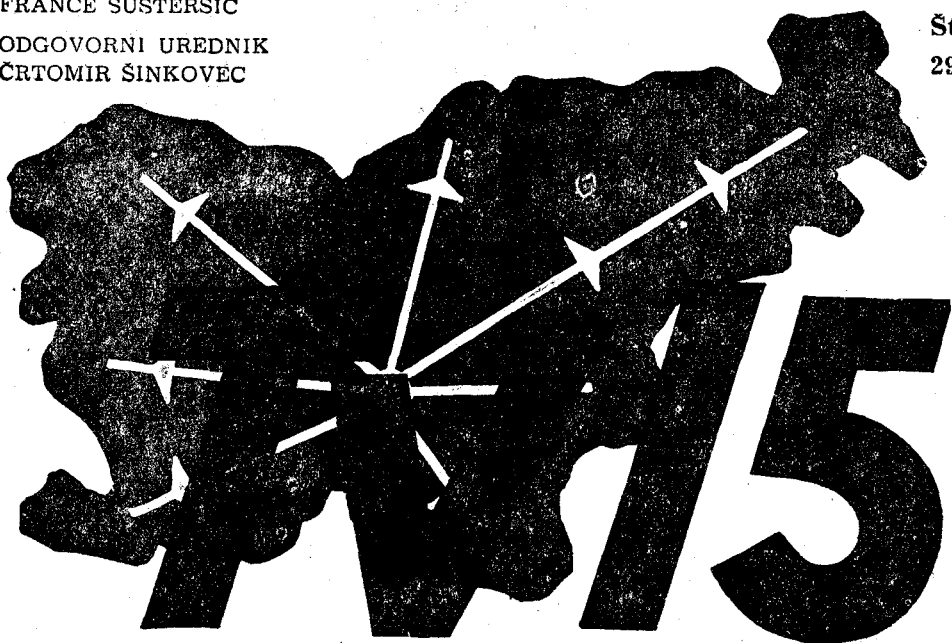

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERŠIČ

ODGOVORNI UREDNIK
ČRTOMIR SINKOVEC

Leto IV
Št. 47
29. XI. 1966

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

ŠE ENKRAT O »NEJASNOSTIH« V ZVEZI S PRIZNAVANJEM DVOJNE DOBE

Problemi borcev narodnoosvobodilne vojne niso kaj novega, saj jih je naša skupnost ugotavljala in urejala vsa leta po končani vojni

Način urejanja teh vprašanj ni bil vedno enak. Različna obdobja našega razvoja so namreč zahtevala tudi ustrezne rešitve, ki smo jih morali izboljševati z napredkom naše družbe in skladno tudi s krepitvijo naše ekonomske sposobnosti. Ves dosednji potek reševanja zadev borcev in njihovega položaja v naši skupnosti kaže, da je teh vprašanj vse več, čim bolj se časovno odmikamo od dneva zmage nad fašizmom. Razvoj reševanja pa izkazuje tudi čedalje večjo pripravljenost naše skupnosti, da vsa pereča vprašanja borcev reši čim boljše, seveda v skladu z našimi ekonomskimi možnostmi.

Ne le v naši republikli, ampak v vsej Jugoslaviji je bilo vprašanje socialnega, ekonomskega in zdravstvenega položaja borcev NOV eno izmed tistih vprašanj, o katerem smo mnogo razpravljali in pisali ter mnogo storili za njegovo ureditev, čeprav nismo vedno izkoristili vseh možnosti. Delali smo tudi napake, ki so mnogokrat rodile nove probleme; toda kljub temu ni moč zanikati velikih uspehov pri urejanju zadev borcev NOV in pri izboljševanju njihovega socialnega, zdravstvenega in ekonomskega položaja.

Vsa prizadevanja so imela doslej poleg drugih to pomankljivost, da smo reševali probleme borcev prepočasno. Minilo je namreč že več kot dvajset let od osvoboditve in po pravici nam mnogi očitajo, da bi bili morali najbolj pereče probleme rešiti že zdavnaj. Vseposod je namreč tako, da hitreje rešujejo tiste probleme, o katerih prizadejati veliko govorijo, se pritožujejo in iščejo vse mogoče poti. Če takšna vprašanja prizadejajo veliko število ljudi, postanejo pereča družbena vprašanja in s tem dobijo upravičenost, zaradi katere skupnost hitreje reagira.

Pri nas je veliko borcev NOV; neresena vprašanja torej zadevajo mnoge izmed njih. Toda borci niso nikoli potiskali

svojih zadev v ospredje, ker so se in se še danes zavedajo svojih dolžnosti do skupnosti. Le-te zvesto izpolnjujejo in menijo, da so pomembnejše kot njihove težave zaradi neurejenih socialnih, ekonomskih in zdravstvenih razmer. Skromnost borcev je eden izmed poglavitnih vzrokov, da smo bili včasih prepočasni pri reševanju njihovih problemov; to velja tako za sprejemanje zakonskih predpisov kot za uresničevanje ukrepov v prid borcem.

Pred nekaj leti so različne akte, raziskovanja in analize ugotovile velik odstotek borcev, ki nimajo rešenih temeljnih vprašanj za normalno in zdravo življenje, česar niso sami krivi. Že prej smo površno ugotavljali, da borci glede na splošen ekonomski položaj prebivalstva čedalje bolj zaostajajo za drugimi državami. Analize Zveze združenj borcev NOV, pa tudi drugih organov in organizacij so ugotovile razloge — predvsem zelo slabo zdravstveno stanje borcev, mnogokrat pomanjkljivo izobrazbo — zaradi katerih so težko držali korak s silnim tempom časa in njegovimi zahtevami. Veliko borcev namreč ni moglo nadomestiti zamude pri svojem izobraževanju, ki so jo povzročila preživela leta v boju in v prvih povojnih letih graditve, ko so prednjačili pri vseh najbolj izpostavljenih opravkih in akcijah (politično delo, obnova, delovne akcije itd.).

Prav zato je problematika borcev naraščala v zadnjih časih hitreje kot v prejšnjih, saj se jih je mnogo že upokojilo, večini pa se tudi zaradi napredka med vojno in po njej zdravje nenehno slabša. Leta tečejo in ne bo dolgo, ko bodo zaposleni le še tisti borci, ki so bili med udeleženci NOV najmlajši...

Nikakor ne moremo zanikati, da o teh problemih in o njihovem reševanju naš tisk doslej ni poročal ali da ni mnogo prispeval k dosedanjim uspehom. Mnogokrat so prav novinarji

prvi opozarjali na splošne in konkretne probleme, nepravilnosti in celo krivice, ki se godijo borcem, ali pa kot opazovalci in udeleženci sodelovali

ki je bilo objavljeno v vrsti člankov v »Ljubljanskem dnevniku« pod skupnim naslovom »Mar smo v Sloveniji res priznali več dvojnih let kot je bilo

nja in se vsak dan loteva novih. Tudi borci vedo, da reforma ne pozna šale in da je gluha za takšna in drugačna posredovanja. Zmote in popuščanje pri

Ob nobenem prazniku se naša misel, naši spomini bolj živo ne vračajo v leta velike osvobodilne vojne, v čas, ko so bili pogoji že tolikanj dozoreli, da je bilo mogoče vsaj v daljnih obdobjih oblikovati in utemeljevati novo demokratsko Jugoslavijo kakor prav ob prazniku republike. Nehote se v spominih vrtnemo v tiste novembrske dni leta 1943, ko so se začele uresničevati najsrčnejše želje vseh naših ljudi.

Tedaj je še vedno imelo poglavitno besedo orožje, obkroženi smo bili od močnih sovražnikov, vendar nam je vera v novo, pravičnejšo družbeno ureditev gnala naš korak k hrabrim in pogumnim dejanjem, saj je prav ta in takšna Jugoslavija pomenila na življenje in smrt bojujočim se jugoslovanskim narodom krono zmage, prelomnico zgodovine med trpkim in mračno preteklostjo ter svetlo in veliko prihodnostjo.

Tiste novembrske dni v letu 1943 so še na vse naše stezice prežale sovražne zasede, pota in križišča so bila obdana z betonskimi bunkerji, smrt je pretila iz zemlje in zraka, hodila je po poljih in gozdovih, po ravninah in gorah. Razen tujih so nosili s seboj smrt še domači sovražniki in hoteli s krvavimi rokami iztrgati iz naših src korenine, iz katerih je rasla nova Jugoslavija.

Kljub smrtnim nevarnostim so tedaj od vseh strani hiteli odposlanci bojujo-

čih se jugoslovanskih narodov v bosensko mesto Jajce na zgodovinski zbor, kjer bodo sprejeli pomembne sklepe, ki bodo dejansko ustvarili temelje bodoče svobodne domovine, prižgali in združili bodo pet plamenic v eno, v simbolično enotnost in bratstvo vseh jugoslovanskih narodov.

Praznik republike

Dolga in polna žrtev je bila še nadaljna pot do dokončnega uresničenja sklepov, ki so jih sprejeli odposlanci jugoslovanskih narodov v Jajcu. Toda z neukrotljivim pogumom in neomajno vero smo jih uresničevali in izvajali zmago. Za svobodno Jugoslavijo, našo in socialistično, se nismo strašili žrtev in ne smrti; vedeli smo, da sadovi svobode rasto le iz krvi, da korenine novega sveta poženo le iz mladih, pogumnih življenj.

Neizmerno velika je bila cena, da lahko danes praznujemo praznik republike, praznik nove, socialistične Jugoslavije. In zato jo čuvajmo kot najprej in neprecenljivo dragocenost!

C. S.

na različnih zborovanjih, selah in sestankih NOV. Včasih so se tudi zmotili, toda nenamerno, brez kakršnihkoli namenov škodovati borcem NOV in reševanju njihovih vprašanj. Tudi pisanju o borčevskih vprašanjih,

med vojno partizanov in aktivistov? Je po vsej verjetnosti botrovala nevednost ali pa nepoznavanje celotne problematike.

Družbena in gospodarska reforma rešuje številna vpraša-

uveljavljanju njenih načel bi pomenile neuspeh in še večje napore. Ker se nobeno področje ne bo moglo in se ne bo smelo izogniti posledicam reforme.

(Nadaljevanje na str. 3)

Predsedstvo ZZB NOV Slovenije o nekaterih ocenah in stališčih v zvezi s problematiko borcev

Predsedstvo ZZB NOV Slovenije je na seji dne 22. 11. 1966 med drugim obravnavalo tudi nekatere negativne pojave, ocene in stališča, ki se v zadnjem času izražajo v člankih, objavljenih v nekaterih naših časopisih, o problematiki borcev nasploh in o priznavanju posebne delovne dobe posebej.

Zveza združenj borcev je družbena organizacija, ki združuje borce, rezervne oficirje in podoficirje ter vojaške vojne invalide za uspešno reševanje družbenih nalog ter za urjanje ekonomskih, socialnih, zdravstvenih in drugih vprašanj borcev.

Posebne pravice borcev so urejene z zakoni in drugimi predpisi, med katere spadajo: priznavanje posebne dobe, določanje invalidnosti, invalidskega in izrednega upokojevanja ter druge pravice. Posebni organi, ki rešujejo zadeve borcev in udeležencev NOB — med njimi tudi komisija po 195. členu TZPZ — opravljajo svoje delo

v okviru pooblastil TZPZ samostojno ter rešujejo zadeve z odgovornostjo in v dobri veri, na osnovi zbranih dokumentov, izjav prič in mnenja ZBB.

Pozornost predsedstva ZZB NOV Slovenije vzbujajo nekatere stališča in ocene o dosedanjem delu komisij ter o zbrani dokumentaciji, pa tudi odmevi na tako pisanje in nekatere obtožbe. Posebno občutljiva stvar je objava številke udeležencev NOB in izraženi dvom o verodostojnosti podatkov o taki udeležbi v množičnem narodnoosvobodilnem boju. To pa zlasti zato, ker priznavanje posebne dobe še ni končano in ne bi bilo prav, če bi bili prizadejati borci

in aktivisti NOB zaradi takih napadov prikrajšani pri svojih pravicah. Preseneča namreč dvom o tem, da je v NOB ak-

(Nadaljevanje na str. 7)

Besede in dejanja

● Stara pesem v molu

Po še nepopolnih podatkih je bilo ob prvi reelekciji v Sloveniji v gospodarskih organizacijah za menjanih 20 odst. v družbenih službah pa okrog 25 %, direktorjev. Med novoimenovanimi direktorji v gospodarstvu jih je 41 odst. z višjo in visoko izobrazbo med povzročitelji izvoljenih 18 odst. Med novovzvoljenimi direktorji ni nobene za zgolj z osnovno šolo, medtem ko je med ponovno izvoljenimi še vedno 17 odst. direktorjev z osnovnošolsko izobrazbo. Izobrazbena struktura direktorjev v gospodarskih organizacijah se, kot izpričujejo številke, postopoma izboljšuje, zlasti izpraznena mesta direktorjev zaslužijo strokovno usposobljeni ljudje, vendar pa smo še daleč od zelenih premikov.

Delo — 20. XI. 1966

● Dobrim premalo, slabim preveč

Vzdušje v naših delovnih organizacijah pa je danes vse bolj »dohodkovno« delovni ljudje želijo doseči čim večji dohodek podjetja, za sebe pa terjajo možnost, da z večjim in boljšim delom, več zaslužijo in si tako izboljšajo svoj življenjski standard. Dejstvo je, da danes ne delimo vsem po delu oziroma da imamo pravih meril za to delitev: dobrim delavcem damo pogosto premalo, slabim pa preveč. In to je isto, kar povzroča nezaдовolstvo. To je isto, kar omogoča, da bi tudi kot družba bili bogatejši.

Delavska enotnost — 19. XI. 1966

● Marnje o sindikatih

Članstvo priznava, da so sindikati imeli napredno vlogo pri urejanju številnih sistematskih vprašanj našega razvoja, zameri pa jim, ker niso znali vselej niti poti do kolektivov in da so se vodstva v mnogih primerih odtrgala od članstva od njegovih vsakdanjih problemov. Ugovori so tudi proti premažni samostojnosti in odgovornosti sindikatov, ki da niso storili vsega, da bi svoja stališča tudi dosledneje uveljavljali.

Delo — 18. XI. 1966

● Trgovci in jabolka

Ceprav izgleda neverjetno, je vendarle resnično: trgovina ne želi kupiti jabolk nizke cene, ki se giblje od 80 do 200 starih dinarjev za prvovrstna jabolana in slična jabolka. Trgovina ima svoje račune: nizka odkupna cena — nizka marža — malo zaslužka. Res je sicer da so pripravljena odkupiti jabolana in slična jabolka, ne pa tudi drugih vrst, katerih cene so znatno nižje.

Politika — 21. XI. 1966

● Začarani krog

Vzemimo za primer samo dose-danjski kadrovski rotacijski krog političnega sekretarja občinskega komiteja v Smederevu. V času od leta 1959-1962 je bil predsednik okrajnega komiteja Zveze mladine, od tega leta pa do 1963 predsednik občinskega sindikatskega sveta, od 1963-1965 poslanec republiškega zbora skupščine Srbije; od maja 1965 organizacijski sekretar in od septembra 1965 politični sekretar občinskega komiteja. Ali pa, se-danj predsednik občinskega sindikatskega sveta je opravljal pred tem dolžnost predsednika občinskega komiteja mladine. Ali, na mestih predsednika občinskega komiteja je bil pred izvolitvijo na to funkcijo organizacijski sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov.

Komunist — 18. XI. 1966

Vsem članom Zveze združenj borcev NOV Slovenije, bralcem »TV 15« ter njihovim družinam iskreno čestitamo za 29. november, praznik Socialistične federativne republike Jugoslavije

Republiški odbor ZZB NOV Slovenije — Uredništvo in uprava »TV 15«

Malijski parlamentarci so nas obiskali. — Delegacija skupščine Malija pod vodstvom predsednika Hajdara je obiskala Ljubljano, Zagreb in Beograd. Gostje in slovenski parlamentarci so v Ljubljani izmenjali izkušnje s področja skupščinskega dela. V Beogradu je malijski parlamentar sprejel predsednik republik Josip Broz Tito; Hajdar ga je seznanil z ustno poslanico predsednika republike Mali Modiba Keite.

Novo splitsko letališče. — Blizu Trogira, 20 km od središča Splita so odprli novo letališče, na katerem bodo lahko pristajala tudi največja štirimotorna reaktivna letala. S tem je območje srednjega Jadrana dobilo velike možnosti za razvoj turizma. Letališče so zgradili v 338 dneh. Gradnja je veljala le 3 milijarde starih dinarjev. — Vzporedno z razvojem letalskega prometa se veča tudi število letalskih nesreč. Pri Bratislavi je strmoglavilo bolgarsko letalo »Il 18«. 84 ljudi je izgubilo življenje, med njimi tudi sofijska operna pevka Katija Popova in bolgarski veleposlanik v Berlinu Bačvarov.

Danilo Lekić o predstavitvi Kitajske v OZN. — Stalni jugoslovanski predstavnik v OZN Danilo Lekić se je zavzel za vzpostavitev zakonitih pravic Kitajske v OZN. Na plenumu generalne skupščine OZN je poudaril, da postaja problem Kitajske in njenega članstva v svetovni organizaciji z vsakoletnim prelaganjem leta v leto težavnejši in bolj pereč in da vse bolj pritiska na Združene narode in na ves svet. Kitajsko bi morala zastopati vlada LR Kitajske.

Avstrija: velika korupcijska afera. — V korupcijsko afero, ki že tedne pretresa avstrijsko javnost, je zaradi prejemanja podkupnin vpletenih približno 150 funkcionarjev ministrstva za gradbeništvo in uslužbencev gradbeniških firm po vsej Avstriji. Zvezni kancler dr. Klaus je sporočil, da je bilo v zadnjih desetih letih izplačanih na račun provizij in drugih oblik podkupovanja okrog 33 milijonov šilingov.

Dogodki tedna

Se en uspeh nacistov. — Na pokrajinskih volitvah na Bavarskem v ZR Nemčiji je neonacistična stranka NPD postala tretja sila v pokrajinski skupščini, v kateri doslej ni imela nobenega sedeža. Neonacisti imajo sedaj v Landtgu 15 poslanskih mest, liberalci pa so vsa mesta izgubili. Po splošnem prepričanju bodo hessenske in bavorske volitve utirle neonacizem leta 1969 pot v zvezni parlament. Ves svet očenuje uspeh nemške skrajne desnice kot vznemirljivo znamenje.

Kandidat za kanclerja ZR Nemčije: nacist. — V vzhodnem Berlinu so objavili originalne dokumente, ki dokazujejo, da je bil sedanji kandidat za zveznega zahodnonemškega kanclerja Kurt Kiesinger v Hitlerjevem rajhu namestnik šefa sekcije za radijsko propagando v Ribbentropovi zunanji ministri. Kiesinger je bil član vodilnega kolegija nacističnega ministrstva za zunanje zadeve in je bil znan specialist za vzhodnoevropsko propagando.

Brown v Moskvi. — Obisk britanskega zunanjega ministra Browna v Sovjetski zvezi je potekal v mnogo boljšem vzdušju kot obisk premiera Wilsona pred nekaj meseci. Brownov obisk bo pripomogel k razjasnitvi mnogih še vedno nejasnih stvari, ki zadevajo odnose med SZ in angloameriškim zahodom, predvsem glede vietnamske vojne. Izvedlo se je, da je Johnson predlagal sovjetskemu voditeljem sestanek, ki naj bi bil v eni ali drugi državi.

Vietnam: Američani napadajo tudi tovarne ladje. — Ameriški vojaški predstavnik v Saigonu je sporočil, da so rušili sedmega ladjevja obstreljevali konvoj okrog 60 severovietnamskih tovornih ladij. Dejal je, da so 47 ladij potopili ali poškodovali. Namen operacije je preprečiti prevažanje vojaškega materiala po morju v Južni Vietnam. Letalska ofenziva Američanov se nadaljuje z napadi na vojaške cilje in prometne zveze kakih 46 kilometrov severovzhodno od Hanoia in v bližini Dien Bien Fua.

Udar v Togu. — Organizatorji državnega udara v Togu so nameravali prisiliti k odstopu dosedanjega predsednika Nicolasa Grunitskega in vlado, razpustiti parlament in razpisati svobodne volitve. Red v državi je vzpostavila vojska, ki se je postavila za predsednika. Grunitsky je izjavil, da je zdajšnja kriza posledica poskusov od zunaj, da bi strmoglavili njegovo vlado. Med vsemi togovskimi dogodki ni bilo resnejših spopadov in žrtv.

Spor zaradi iranske nafte. — V sporu med predstavniki iranske vlade in konzorcijem zahodnih družb, ki črpajo iranski petrolej, so Iranci zahtevali večje udeležbe pri dobičku petrolejskih družb. Po sporazumu izpred dvanajstih let odstopa konzorcij Iranu polovico vseh petrolejskih dobičkov; Iran pa je v zadnjih letih sklenil z nekaterimi tujimi petrolejskimi družbami pogodbe, pri katerih si je izgovoril celo do 75 odstotkov vseh dobičkov.

Atomska razorožitev pred OZN. — Politični odbor generalne skupščine je sprejel resolucijo, s katero zahteva popolno ustaveitev vseh atomskih poskusov. Za resolucijo so glasovali vsi navzoči delegati, razen francoskega, ki se je glasovanja vzdržal. Resolucija zahteva, da vse države pristopijo k sporazumu o preprečitvi poskusov z atomskim orožjem ter se sporazumejo o popolni prepovedi poskusov.

Ustaški teror na Švedskem. — Najnovejši podatki o aktivnosti ustašev povedo, da si neka skupina prizadeva, da bi našim delavcem v Švedskem izbrala del njihovih zaslužkov. Ustaška organizacija pri tem ne izbira sredstev. Načelnik pravnega oddelka v švedskem notranjem ministristvu je izjavil, da bi morale švedske policijske oblasti preučiti čedalje pogostejše pritožbe jugoslovanskih državljanov.

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital TOVARNE SVILANIT KANIK

Ko je komisija VVI republiškega odbora ZRB NOV Slovenije prejela teze za novi zakon o vojaških mirovnih invalidih, je ob sodelovanju predstavnikov vseh pristojnih forumov in zastopnikov prizadetih invalidov izdelala tudi predloge k tezam za novi zakon. Te predloge je osvojil republiški odbor ZRB in jih poslal zveznemu odboru, da jih uskladi s predlogi iz drugih republik in nato predloži zveznemu sekretariatu za zdravstvo in socialno politiko v upoštevanje pri sestavi načrta novega zakona.

Bistvo predlogov nam bo jasno že iz načelnih pripomb k tezam. V teh pripombah je namreč rečeno, naj bo varstvo vojaških mirovnih invalidov ločeno od varstva vojaških vojni invalidov. V prihodnje naj bi se urejalo po sistemu invalidov dela, s posebnimi izboljšavami zaradi obveznosti službovanja. Prizna naj se jim status zavarovanca, tako da se bo invalidnost, nastala v JLA, smatrala za nesrečo pri delu.

Vojaškim mirovnim invalidom I. kategorije bo treba zagotoviti invalidnino vsaj v višini povprečnih osebnih dohodkov kvalificiranih delavcev. Invalidi II. in III. kategorije pa naj bi obravnavali tako kot invalide dela.

Za vojaške mirovne invalide naj se pravica do poklicne rehabilitacije razširi tudi na invalide brez kvalifikacije, da bi se lahko usposobili za to ali ono poklicno delo. V zakonu naj bi bili tudi predpisi, ki bi spodbujali gospodarske organizacije, da bi zaposlovale vojaške mirovne invalide.

Razmislijo bo treba tudi, ali je umestno, da JLA izplačuje enkratno odškodnino za nastalo invalidnost ali smrtne primere, ker družba skrbi za invalide osebe (poklicna rehabilitacija, invalidnina) in daje svojcem umrlih, ki nimajo drugih dohodkov, potrebna sredstva za preživljanje (družinski invalidski dodatek).

Priprave za proslavo 25-letnice JLA

Letos praznujemo poleg 25. obletnice vstaje naših narodov, tudi 25. obletnico ustanovitve JLA. Da bi ta dan, to je 22. december, čim lepše proslavili, je občinski odbor SZDL in ZRB NOV imenoval v Kočevju pripravljalni odbor, ki bo vodil vse prireditve v počastitev dneva JLA.

Dne 11. decembra bodo športna tekmovanja v Kočevju. Tekmovali bodo šahisti, strelci in kegljači. Tradicionalno je že, da se tega tekmovanja vsako leto udeležijo v Kočevju člani ZRB in garnizije iz Ribnice; v Kočevju so prepričani, da se bodo vabilu za tekmovanje tovariši iz Ribnice tudi letos odzvali.

V nedeljo, dne 18. decembra bodo pripravili javno mladinsko oddajo »Pokaži, kaj znaš«, v Seškovem domu v Kočevju. Tekmovalne ekipe bodo odgovarjale na vprašanja o JLA, dnevu republike in o dogodkih na Kočevskem v NOB.

V dneh 21. in 22. decembra bodo na programu filmi z vsebino iz NOB. Organizirali bodo srečanje mladine in predstavnikov družbeno političnih organizacij s pripadniki JLA, kakor tudi srečanje starih borcev in svojcev padlih organizatorjev NOB. Po šolah bodo mladini pripovedovali o ustanavljanju partizanskih enot v času NOB, o bojih kakor tudi življenju in delu v JLA v povojnem času stari borci in pripadniki JLA.

Dne 21. decembra bo v Seškovem domu v Kočevju organizirana slavnostna akademija, v izložbah po mestu bodo uredili fotografske razstave iz življenja partizanskih enot in JLA.

Program je precej obsežen, odbor pa je pristopil k njegovi izvedbi z vso resnostjo in vabi vse občane, in člane ZRB NOV, da se prireditvi udeležijo v čim večjem številu. Obenem se zahvaljuje delovnim organizacijam v Kočevju za finančno pomoč, ki so jo prispevale za to proslavo JLA.

S. P.

Tradicionalno tekmovanje »POHOD 14. DIVIZIJE«

13. novembra so ljubljanski športniki-invalidi priredili tradicionalno tekmovanje »Pohod 14. divizije na Stajersko«. Na tekmovanju so se pomerili v kegljanju, šahu, streljanju in

pred Ljubljanci. Najbolj zanesljiva je bila strelska ekipa iz Ljubljane, ki je od tisoč možnih krogov dosegla 772 točk. V namiznem tenisu so prvo mesto osvojili Mariborčani.

namiznem tenisu tekmovalci iz Ljubljane, Slovenj Gradca in Maribora. Celjani so se tekmovanju odrekli, čeprav bi kot lanske zmagovalce morali biti iniciatorji tekmovanja. V kegljanju so zasluženo zmagali Mariborčani; drugi so bili ljubljanci, ki so zmagovalcem sledili s 13 keglji manj. Najbolji šahisti so Slovenjgradčani, ki so zmagali le s pol točke naskoda.

Potem, ko je bilo tekmovanje končano, so vsi udeleženci menili, da rezultati pravzaprav niso najvažnejši. Menili so še, naj bi bilo to tradicionalno tekmovanje vsako leto v februarju. Pri razglasitvi rezultatov je sodeloval tudi predsednik občinskega odbora ZRB občine Center Franta Komel, ki je pokal izročil tekmovalcu iz Maribora tovarišu Mavsarju.

-v-

Brzjojavka zveznega odbora ZRB NOV izvršnemu uradu FMAC

Ob nedavnem apelu generalnega sekretarja Združenih narodov U Tanta za ustaveitev bombardiranja Demokratične republike Vietnam z avionov ZDA, je zvezni odbor ZRB NOV poslal izvršnemu uradu Svetovne federacije bivših borcev (FMAC) tole brzjojavko:

»Pričakujemo, da bo izvršni urad Svetovne federacije bivših borcev javno in odločno podprl apel generalnega sekretarja U Tanta za ustaveitev bombardiranja Severnega Vietnama, brez postavljanja pogojev in časovnih omejitev.«

Uvedli so novo članarino

Predsedstvo zveznega odbora ZRB NOV Jugoslavije je na svoji seji 23. novembra letos sprejelo tudi sklep o novi članarini. Na podlagi tega sklepa bodo člani združenj borcev, vojaških vojni invalidov ter rezervnih oficirjev in podoficirjev v prihodnje plačevali enotno članarino v višini 0,50 novega dinarja mesečno.

Od skupne članarine pripada 2 odstotka zveznemu odboru ZRB NOV Jugoslavije. O razdelitvi drugega dela članarine bodo sklepali republiški odbori ZRB, ki bodo morali upoštevati načelo, da večji del članarine ostane na voljo združenjem.

Ta sklep začne veljati 1. januarja 1967.

Odlikovanja prekmorcev

Predsednik republike je odlikoval 1332 borcev prekmorskih enot za posebne zasluge v vojni. Od teh so dobili trije tovariši red zasluge za narod s srebrnimi žarki, petnajst jih je dobilo red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, pet pa red hrabrosti. Dva vojaška voditelja teh enot sta dobila za uspešno poveljevanje red partizanske zvezde s puškami. Red zasluge za narod s srebrno zvezdo je dobilo 151 bivših prekmorcev, 339 pa medaljo za hrabrost. Medalje za zasluge za narod so dali 817 bivšim prekmorcem.

Akcija za podelitev odlikovanj prekmorcem se je začela ob proslavi, 4. julija 1965 v Ilirski Bistrici. Celotno delo so opravile občinske komisije pri odborih ZRB ter posebna komisija pri republiškem odboru ZRB.

Odlikovanja so podelili nosilec predstavnikov oblasti, največkrat občinskih skupščin, ob raznih slovesnostih, kot je bila na primer v Piranu, ostale pa so dali ob proslavah 29. novembra.

AK

Borci obiskujte kinopredstave...

LJUBLJANA

KINO TRIGLAV: 1-2 dec. »Rdeče baretko«, poljski 3-5. dec. »Najdaljši dan«, amer. vojni CS

KINO VECE: 1. dec. »Meč in tehnika«, franc. Rm. CS 2-4. dec. »Geronimo«, amer. barv. CS western

KINO ZALOG: 3-4. dec. »Desant na Drvar«, domači vojni CS

KINO ZADOBROVA: 3-4. dec. »Oboroženi rop«, angl. barv. western

KRANJ

KINO CENTER: 29. nov. ob 13, 19 »Kraljica Colorada«, amer. barv. CS; ob 15 »Rondo«, premiera, jug.; ob 17 »V senca orlova«, it.-jug. barv. CS; ob 21 »Spartak«, amer. barv. CS, vstopnina dvojna

30. nov. ob 16, 19 »Spartak«, amer. barv. CS, vstopnina dvojna 1. dec. ob 15, 30, 19 »Spartak«, amer. barv. CS, vstopnina dvojna 2. dec. ob 15, 30, 19 »Spartak«, amer. barv. CS, vstopnina dvojna

KINO STORZIC: 29. nov. ob 10 »To je fašizem, sovji., matineja; ob 14, 20 »Banda angelov«, amer. barv.; ob 16, 18 »Do zmage in naprej«, jug. CS

30. nov. ob 14, 20 »Kraljica Colorada«, amer. barv. CS; ob 16, 18 »Do zmage in naprej«, jug. CS 1. dec. ob 15, 30, 19 »Banda angelov«, amer. barv.

2. dec. ob 16, 18, 20 »Banda angelov«, amer. barv. CS, zadnja 1. dec. ob 15, 30, 19 »Banda angelov«, amer. barv. CS, zadnja

KINO KROPA: 29. nov. ob 16, 19 »Med jastrebi«, nem.-jug. barv. CS

KINO KRVAEC, KRANJ: 29. nov. ob 15, 20 »Pesem za karabinko«, meh. barv. CS; ob 17 »Sojenje v Nürnbergu«, amer., vstopnina zvišana

KINO SVOBODA, KRANJ: 30. nov. ob 15, 17 »Kraljica Colorada«, amer. barv. CS; ob 19 »To je fašizem, sovji.

JESENICE KINO RADIO: 1. dec. »Dvoboj na soncu«, amer. barv. 2. dec. »Možje na kongresu«, ital.

3-4. dec. »Za ljubezen ali denar«, amer. barv. CS 5. dec. »Enooki Jack«, amer. barv. VV

KINO PLAVZ: 1-2. »Prodajalka vijolic«, špan. barv. 3-4. »Kronika enega umora«, nem.

5-6. »Za ljubezen ali denar«, amer. barv. CS KINO ZIROVNICA: 3. dec. »Serengeti ne sme umreti«, nem.

4. dec. »Prodajalka vijolic«, špan. barv. KINO DOVJE-MOJSTRANA: 1. dec. »Marko Polo«, jug.-ital. barv. CS

2. dec. »Prodajalka vijolic«, špan. barv. 4. dec. »Serengeti ne sme umreti«, nem.

KINO KOROSKA BELA: 3. dec. »Možje na kongresu«, ital. 4. dec. »Marko Polo«, jug.-ital. barv. CS

5. dec. »Kronika enega umora«, nem. KINO KRANJSKA GORA: 1. dec. »Serengeti ne sme umreti«, nem.

2-3. dec. »Marko Polo«, jug.-ital. barv. CS 4. dec. »Možje na kongresu«, ital.

za vaš dom

ILIRSKA BISTRICA

Ob tabornem ognju

mejo invalidski dodatek. Vdovam in otrokom naj se prizna zdravstveno varstvo brez pogojev, če tega niso deležni iz drugega naslova.

Pravico do pomoči za opremo novorojenčka je treba priznati vsem vojaškim mirovnim invalidom, ki jim je priznana pravica do otroškega dodatka.

V tezah je govora tudi o družinskih članih, ki jim gre pravica do družinske invalidnine. Zato je v predlogih rečeno, da je treba razmisliti, če ne bi kazalo družinsko invalidnino priznati le vdovam in otroku, staršem pa naj bi ostala le pravica do odškodnine, ki jo izplačuje JLA. Pravica do družinske invalidnine naj bi se priznavala tudi v primerih, če invalid umre v času, ko je na poklicni rehabilitaciji.

Namesto družinskega invalidskega dodatka predlaga komisija uvedbo družinske pokojnine po zakonu o invalidskem zavarovanju.

Vojaškim mirovnim invalidom, ki so jim priznane invalidske pravice po dosedanjih predpisih, ostanejo te pravice nespremenjene. Tako je predvideno v tezah in s tem se strinjajo tudi oblikovalci novih predlogov. Isto načelo naj velja tudi za družinske invalidske upravičence po sedanjih predpisih. Po novem predpisu zakona o vojaških mirovnih invalidih pa naj bi le-ti uveljavljali svoje invalidske pravice le, če bo to ugodnejše zanje.

V. M.

Še enkrat o »nejasnostih« s priznavanjem dvojne delovne dobe

(Nadaljevanje z naslovne strani)

je jasno, da tudi urejanje problemov borcev ne bo ostalo zunaj njenega dosega. Prav dobro namreč vemo, da pomeni reforma napredek, do katerega pa se bomo dokopali prek sedanjih težav.

In prav te težave, ki so predvsem finančne, hkrati z drugimi tarejo tudi naše socialno zavarovanje — takoj pa povemo, da bi v njegovih skladih še marsikaj ostalo kljub reformi, če bi jih bili uporabljali samo za tisto, za kar so pravzaprav namenjeni. Problem deficita socialnega zavarovanja je po našem mnenju širši. Ali je potemtakem prav, da zaradi neplačanih obveznosti federacije do socialnega zavarovanja razglasimo borce za krive deficita, češ da je njihov status dvomljiv? Menim, da je mnogo manj primerov neupravičeno priznanih dvojnih let in na tej podlagi pridobljenih pokojnin, kot pa primerov neupravičeno priznanih delovnih let pred vojno, med njo in po njej, ter pokojnin, ki imajo ta leta za osnovo. Če pa govorimo o takšnih in le takšnih vzrokih deficita, si pogledajmo, kje so nekdanja izdatna in vabljiva sredstva socialnega zavarovanja. Od leta 1954 do leta 1962 so skladi socialnega zavarovanja omogočali znaten plus nad izdatki tega zavarovanja, v tem obdobju je služba socialnega zavarovanja zbrala več dohodkov, kot pa so znašali izdatki skladov za socialno zavarovanje. Od tod so izvirala sredstva, ki jih je socialno zavarovanje vložilo v zdravstvo kot investicije!

Resnici na ljubo moram povedati: ne glede na spor zaradi povračila sredstev federacije slovenskemu skladu socialnega zavarovanja, ki ga je reševalo zvezo ustavno sodišče, se je že redke dotok finančnih sredstev zmanjšal za 11.300.000.000 starih dinarjev. Torej je več kot jasno, da niso bili borci NOV krivi primanjkljaja v skladu socialnega zavarovanja. Četudi bi bila federacija brez tožbe pred Zveznim ustavnim sodiščem poravnala znesek 11 milijard starih dinarjev socialnemu zavarovanju Slovenije, se ne bi bilo moglo izogniti finančnim težavam. Borci so po zaslugah takšnega pisanja pred javnostjo brez kakršnekoli krivde »postali krivci za primanjkljaj v socialnem zavarovanju«. Da so borci za krivice občutljivi, je razumljivo, ker če ne bi bili, se tudi v preteklosti ne bi bili uprli krivicam in bi torej ne imeli tega statusa, statusa borca.

Ali smo šli v Slovenijo res preveč v širino pri priznavanju dvojnih let, bomo lahko razsodili šele v letu 1967, ko bodo komisije obdelale vse do konca letošnjega leta vložene vloge. Nikakor ne smemo pozabiti zgodovinske resnice, da je bil v Sloveniji narodnoosvobodilni boj množičen. »Če namreč v slovenskih naprednih množicah ne bi obstajale sile za enoten vseljudski upor slovenskega naroda, bi bili pač vsi pozivi na osvobodilni boj zaman. Iz tega pa seveda sledi, da se moramo za borbeni odpor slovenskega naroda in za njegovo borbeno enotnost v demovinski vojni v prvi vrsti zahvaliti slovenskim ljudskim množicam.« (Boris Kidrič — razgovor o osvobodilni borbi, Zbrano delo,

2. knjiga, stran 70.) »Osvobodilna fronta je kmalu po svoji ustanovitvi združila velikansko večino slovenskih narodnih množic. Priborila si je to pravico do krilatic: OF — to je slovenski narod sam. Pošteni slovenski patriot, droben človek iz slovenskega ljudstva, je postal množični nosilec našega narodnoosvobodilnega gibanja.« (Boris Kidrič — Zlata sredina, ista knjiga, stran 165).

Takšnih citatov, ki niso fraze, ampak dognana dejstva, bi lahko napisali mnogo. O množičnosti našega boja niso pisali samo naši voditelji, o njej niso govorili le naši ljudje — tudi naši smrtni sovražniki so to

imela usodne posledice za sestav in delo teh komisij.

Število priznanih dvojnih dob pred 9. 9. 1943 nikakor ni »osupljivo«. To število se bo prav gotovo še povečalo, povečalo pa se bo tudi število dvojnih dob po 9. 9. 1943. Dobro vemo, da mnogo borcev doslej še ni uveljavljalo svojega organiziranega dela za NOV in jih bo k temu prisilil skrajni rok, ki je določen za konec letošnjega leta. Res je, da je mnogo borcev uveljavljalo svoje pravice, ker hočejo uživati ugodnosti, ki jim jih daje zakonodaja, mnogo borcev pa te pravice uveljavlja šele letos, oziroma bodo rešene njihove vloge šele

Komisija Izvršnega sveta po 195. členu ima 9 članov, ki jih imenuje Izvršni svet Skupščine SRS izmed družbeno aktivnih borcev NOV, ki dobro poznajo razvoj osvobodilnega boja v Sloveniji.

Komisija odloča na sejah na podlagi zbranega in obdelanega gradiva, ki ji ga posreduje republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. Intervencije so sicer možne pri posameznih članih ali pri predsedniku komisije. Najbolj pogosto so intervencije pri delavcih republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo, ki pripravljajo gradivo za komisije. Poudariti je treba, da

reč, kajti članov je devet. Vsak izmed njih pride na sejo z že izoblikovanim mnenjem, in kadar si mnenja nasprotujejo, je boj trd. Doslej so bile intervencije vedno brezuspešne, zato je namigovanje na »čiste zveze in poznanstva« napad na vseh devet članov komisije. Glede na to, da se vloge obravnavajo najprej na komisijah pri občinskih skupščinah — po 195. členu — kjer se temeljito pretresejo vsi vzroki, ki narekujejo potrebo po upokojitvi, in da te komisije delajo s polno zavestjo iskrene pomoči borcem, se v republiškem merilu v bistvu ponavlja postopek, ki ga je opravila že občinska komisija; že ta komisija se namreč prepriča, če je borec res bolan ali ne.

Sicer pa nobena zdravniška komisija ne more spodbiti dejstva, da nobeden izmed borcev, ki prosijo za upokojitve po 70. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, ni popolnoma zdrav, čeprav boleznir ne povzročajo invalidnosti. In nihče ne more zanikati, da boleznij bivših borcev ne zmanjšujejo njihovih delovnih sposobnosti. To čutijo borci sami, sicer pa natančno merijo njihove sposobnosti delovni kolektivi, ki se hočejo v mnogih primerih iznebiti takšnih delavcev. Občutek nazadovanja in nenehno slabo telesno počutje, marsikdaj pa tudi razmere v gospodarskih organizacijah in ustanovah prisilijo borca, da vloži prošnjo za izredno upokojitve. Znano je, da v reformi močno redčimo delovna mesta; pri iskanju rentabilnih oblik dela tudi sami borci predlagajo ukinitve posameznih delovnih mest. V mnogih podjetjih in ustanovah zelo radi seštevajo leta bivšim borcem, ker imajo po zakonu nižjo mejo za upokojitve kot drugi državljani, in jim dobrohotno predlagajo, naj se »spočijejo«. Znani so celo primeri, ko so zbrali vse bivše borce v podjetju in jim odkrito predlagali, naj izkoristijo možnost izredne upokojitve, češ saj ste kar naprej bolni. Mnogim so celo povedali, da jih bodo dali na razpolago Zavodom za zaposlovanje, ker so odpravili njihova delovna mesta... Čeprav je zdravniška komisija ugotovila, da je ta in ta bivši borec sposoben za delo s polnim delovnim časom, je občinska komisija vseeno predlagala po 195. členu njegovo upokojitve. Zakaj? Zato, ker je vedela, da je bolan, pa tudi zato, ker njegovega delovnega mesta ni več.

Republiška komisija je in bo obravnavala tudi takšne primere, ko gre po mnenju nekaterih za kadrovske upokojitve, čeprav to v pravem pomenu besede niso, saj nikoli ne gre za popolnoma zdrave ljudi.

Temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju daje republiški komisiji pravico, da lahko upokoji bolnega borca, ki izpolnjuje predpisane pogoje po tem zakonu. V tem smislu doli prošilec tudi obrazložitev v odločbi. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo vodi tehnične priprave za delo te komisije, ni pa odgovoren za vsebino odločbe; zanjo odgovarja komisija.

O zdravstvenem položaju borcev NOV je bilo že dosti napisanega. Nobena skrivnost ni, da je življenje v nerednih razmerah vojne — nečloveški napori, pomanjkljiva prehrana, pomanjkanje obleke in obutve, životarjenje pod milim nebom, v zaporih in taboriščih, v nenehnem strahu pred posledicami — močno zrahljalo zdravje borcem. Posledice so mnogokrat vidne šele zdaj, ko se povprečna starost borca blizu 48 letom. Zdravstvena služba doslej še ni zbrala podatkov, za koliko se na primer umrljivost borcev razlikuje od umrljivosti državljanov, ki takšnih naporov niso prestali. Prav gotovo bi nam zbrani podatki dokazali, da je umrljivost borcev večja od umrljivosti drugih državljanov.

Če bi bil vsakdo, ki se upokojuje po 70. členu TZPZ, invalid, potem tega člena v tem zakonu ne bi potrebovali, ker bi se vsi bolni borci (invalidi) predčasno upokojevali po zakonu o invalidskem zavarovanju.

Obveznosti, ki jih je prevzela družba za nas borce, so hkrati obveznost nas vseh. Zato nikakor ne moremo razumeti, da se po dvajsetih letih graditve socializma in doseženih velikih napredkih v razvoju gospodarstva obravnavajo te obveznosti v taki obliki, kot si privoščijo nekateri dnevniki časopisi.

JUST MIKLAVC

Sovražnik ne sme presenetiti!

Skozi sovražne zasede in naskoke, v metežu in mrazu, so se prebijali partizani na svojem legendarnem pohodu

moralj priznati, saj so na svoji sovražni ali izdajalski koži trdo čutili udarce v boju združenega naroda. Dokazovati, da je bilo borcev, aktivistov in vseh, ki so organizirano delovali za zmago nad fašizmom, manj, kot je danes priznanih dvojnih dob — četudi je od tistih časov minilo več kot dvajset let — bi bilo jalovo početje.

Da nimamo podatkov oziroma analiz, ni krivo to, da smo raziskovanje tega področja pozno organizirali, ampak predvsem to, da raziskovalci niso imeli in še zdaj nimajo zadostne opore v dokumentih, katerih mnogokrat sploh ni. Borci naše narodnoosvobodilne vojske in aktivisti niso uporabljali svojih pravih imen, kaj šele, da bi bili vsi po vrsti in tekoče vpisani v arhivih in dokumentih. Kako je bilo mnogokrat z našimi vojaškimi in drugimi arhivi, pa je vsakomur dobro znano. V našem boju ni bilo fronte, fronta je bila povsod, »zaledje«, se je prav tako bojevalo oziroma ga praktično niti ni bilo. Ni si težko predstavljati, kako je z arhivi enot v neprestanih bojih in pohodih. Komisije, ki urejajo dvojno delovno dobo, imajo dela čez glavo. Delajo že več let. Koliko zaved bodi morale pregledati in o njih odločiti, sem že omenil. Nihče ne zanika, da so se tudi motile, delale napake, spregledale tu in tam kakšno goljufijo, toda namigovanje, da so zavestno odpravile goljufije ter upoštevale neupravičene intervencije, je obtožba in žalitev, ki bo najbrž

v letu 1967, ko bodo komisije, kot je predvideno, končale delo.

Drugo vprašanje pa je, koliko ljudi ima doslej po krivici priznano dvojno dobo. Vsekakor so se tu in tam našli ljudje — tudi posamezni borci — ki so vedeli, da prosilec nima pravice do dvojnih let, pa so mu vseeno podpisali. Te bo treba poiskati, jim vzeti tisto, kar jim ne gre, oziroma jih celo kaznovati za goljufijo. Napovedane revizije, o katerih bo izgovorjenih še mnogo besed, pa se borci prav gotovo najmanj bojijo, ker tudi oni sodijo, da je treba napake odpraviti. Toda ali je napak res toliko, da lahko kdo ščuha — čeprav med vrsticami — javnost proti bivšim borcem in skuša oblatiti vse komisije? Priznana dvojna doba sama po sebi ne bi bila nikoli kamen spotike, če bi šlo, denimo, samo za čast uradno dokazanega sodelovanja med osvobodilnim bojem. Najbrž je tudi res, da se za takšno priznanje ne bi potegovalo toliko ljudi, če priznanje ne bi zagotavljalo tudi materialnih koristi. To nam dokazujejo primeri kmetov-borcev, ki doslej zaradi nekoristnosti takšnega uveljavljanja niso zahtevali priznanja dvojne dobe, četudi so bili aktivni borci v brigadah, odredih in drugih enotah NOV. Šele ko so bili sprejeti predpisi o ugodnostih kmetov-borcev NOV — npr. pri zdravstvenem zavarovanju — so začeli uveljavljati udeležbo in organizirano delo v NOV.

Poglavitna ugodnost za borce je prav gotovo možnost pridobitve predčasne izredne pokojnine in pravice do dodatka za zaposlene borce. To sta dva izmed najpomembnejših vzrokov, zaradi katerih je močno naraslo število priznanih udeležencev pred 9. 9. 1943, ki je mejni datum za pridobitev teh pravic. Ponovno poudarjamo, da ne zanikamo možnosti posameznih neupravičenih priznanj, zadeva pa vendar ni tako črna, kot jo prikazuje članek »Zdravi proglašeni za bolne«, ki obravnava izjemne upokojitve po 70. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju na podlagi odločb komisije Izvršnega sveta po 195. členu tega zakona.

gre pri takih »sumljivih intervencijah« večinoma za vprašanja, če je komisija že obravnavala posamezno vlogo, kdaj jo bo in če je še ni, naj jo čimprej, včasih pa kdo tudi ustno prepričuje referenta, da bi bilo treba vlogo rešiti čim prej in po možnosti pozitivno. Menim, da intervencije za pospešitev niso nikakršne intervencije. Kateri urad ne dobiva takih vprašanj? Je mar to državljano prepovedano v naši demokraciji? Ni, in zato bodo delavci republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo kot člani komisije gotovo še naprej državljano odgovarjali na vprašanja. Denimo, da je sprejel intervencijo član komisije, njen tajnik ali predsednik komisije. Iluzorno bi bilo zanikati, da ljudje telefonirajo posebno tajniku vsak dan, toda vpliv na komisijo z namenom, da bi vlogo pozitivno rešila, le ni tako preprosta

Mladina zbira gradivo o NOB

»Zbiranja najrazličnejšega gradiva o narodnoosvobodilni borbi smo se lotili z velikim zanimanjem. Srečni smo, da lahko pripravljamo razstavo o vsem, kar je bilo del življenja naših očetov in mater in kar nam še poglablja spoznanja o krutosti boja proti okupatorju.« so mi povedali pionirji — člani pionirskega odreda »Boris Kidrič« na osnovni šoli v Trnovem, v Ljubljani.

V predverju osnovne šole v Trnovem in v neki majhni sobici so marljivo zbirali razstavili, kar so uspeli dobiti o narodnoosvobodilni borbi. Okrog 12, nekaj več ali manj sem našel razstavljenih predmetov, ki pa zaradi majhnega prostora izgubijo na preglednosti. Pionirji so dejali, da je razstava razdeljena na 13 delov. Tu so predmeti iz koncentracijskih taborišč in zaporov, spominski dnevniki in slike iz taborišč, taboriščna glasila, partizanski okupacijski in taboriščni denar, glasila IOOF, CK KPS, prepustnice, fotografije iz NOB in še vrsta predmetov, zanimivih, za katere pa žal nimamo prostora, da bi jih opisovali. Vseeno ne morem mimo nekaterih eksponatov, ki tako živo pripovedujejo o času izpred dvajsetih in več let. »Koliko grozot sta videla jopiča interniranke Tončke Copove, ki je bila v Grünbergu in interniranca Milana Stembala iz Auschwitza!« je vzklil eden izmed mladih obiskovalcev razstave. Prestrljiva je spominska knjižica Marije Leganove,

ki je trpela v Ravensbrücku. Tu je zvezek pesni internirank iz tega taborišča in dnevnik o zadnjih dneh pred svobodo ter o povratku domov. Tu je pismo matere, ki ga je poslala skritega v krhlu avgusta 1944 v taborišče Grünberg hčerki Ivi. Lasnica, spletna iz žice, nam mnogo pove. Vanjo je vrezano ime lastnice, ki ni hotela biti le številka... Bogata je zbirka predmetov iz taborišč v razstavnem prostoru na šoli Trnovo. In še mnogo drugih predmetov je moč videti, na primer histrorelo in torbo tovariša Kimovca, ustaško kapo neznanega morilca itd.

Kje so pionirji nabrali gradivo za razstavo? Povedali so mi, da so pridno vpraševali starše in sorodnike, ki so jim radi priskočili na pomoč. Vodili so jih posebni mentorji

in pionirski starejšinski svet. Pri tem so pokazali veliko mero prizadevnosti, saj vsi želijo, da bi ohranili čimveč spominov iz NOB s svojega območja.

Ob koncu obiska pri trnovskih pionirjih sem zapisal še izjavo tovariša Borisa Terpina, pomočnika ravnatelja šole: »Na pričetku zbiranja gradiva nisem mogel verjeti, da bodo pionirji tolikanj iznajdljivi in prizadevni. Razstavljeni predmeti predstavljajo veliko dragocenost za ohranitev viške narodnoosvobodilne borbe in revolucije.

TOVARIŠ — TOVARIŠU!

● Za 21. jubilej dneva republike čestitamo vsem naročnikom lista, poverjenikom, sodelavcem, kolporterjem in vsem tistim, ki so kakorkoli imeli stik z nami pri razširjanju lista.

UPRAVA »TV 15«

● Ob dnevu republike priskrbeno čestitam vsem aktivistom kraškega in srednjeprimorskega okrožja in jim želim obilo uspehov pri delu. Obenem predlagam, naj bi se tudi mi pričeli zbirati in pisati svojo kroniko, kakor borci mnogih brigad.

VIDA KLATZER,

LEVSTIKOVA 3, KOPER

● Vsem tovarišicam in tovarišem, nekdanim sodelavcem obveščevalne službe 16. brigade Janka Premrla-Vojka, želim ob dnevu republike mnogo sreče, zdravja in zadovoljstva.

MAKS ZNIDAR,

UTIK, P. VODICE NAD LJUBLJANO

● Pozdravljam vse tovariše in tovarišice, s katerimi sem bil skupaj v zaporih, internaciji in v Prešernovi brigadi. Še posebno pozdravljam Jožeta Bradača iz Dol. Polja pri Straži in Ivana Viranta iz Gor. Straže ter borce 7. udarne brigade Franceta Prešerna. Ob dnevu republike čestitam tudi članom občinskega odbora in drugim članom ZB na območju radgonske občine.

ALOJZ MARKON,

APACE 27, PRI GOR. RADGONI

Dragemu možu in očku Andreju Kolarju, ki stanuje na Obirski 7/a v Šiški, Ljubljana, iskreno čestitajo za njegov dvojni praznik, to je 18. in 29. november žena Marija z otroki, pa tudi Joško in Lojze. Želimo mu, da bi bil še dolgo med nami zdrav in vesel, dober očka in mož.

MARIJA KOLAR

namaj

IGRAČE — IGRAČKE — DOMAČE IN UVOŽENE — IGRAČE — IGRAČKE — DOMAČE IN UVOŽENE — IGRAČE —

na

OTROŠKEM SEJMU

V IV. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE
od 21. novembra do 31. decembra 1966

● mehanične
● plišaste
● lesene

● plastične
● sestavljenke
● slikanice

● rezbarska orodja
● lutke
● železnice

VELIKA IZBIRA — ZA OTROKE VSEH STAROSTI

namaj

LJUBLJANA

nama

V TOMŠIČEVI ULICI 2

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

... da je izumitelj torpeda Jugoslovian?

V prvi in drugi svetovni vojni je bil torpedo poglavito pomorsko orožje. Imelo so jih podmornice, torpedni čolni, letala, rušilci in še nekatere druge vrste ladij.

Prvi torpedo je nastal na Balkanu. Hrvat Ivan Blaž-Lupis je že 1868. leta skonstruiral torpedo, ki ga je poganjala para. Izpopolnil pa ga je Anglež Whitehead, ki je delal na Reki skupno z Lupisom. Kmalu nato so torpedo sprejele v svojo oborožitev vse vojne mornarice.

Whiteheadov parni torpedo so uporabljali med prvo, pa tudi še med drugo svetovno vojno, čeprav so Nemci že v začetku druge svetovne vojne opremili svoje podmornice z električnimi torpedi. Njihova prednost je v tem, da za sabo ne puščajo nobenih sledov. Sedaj imajo še boljše torpede. Med njimi je treba omeniti aku-

stične torpede, ki sami poiščejo cilj. Usmerjajo se namreč po šumenju ladijskega vijaka.

Manjše ladje, kot so tudi torpedni čolni, streljajo s torpedi na cilj, ko se jim — podnevi — približajo do 1500 metrov oz. ponoči do 1000 metrov. Napasti pa morajo naglo in nepričakovano. Podmornice morajo priti še bliže cilju — od 500 do 1000 metrov. Rušilci pa spuščajo torpede iz razdalje do 4000 metrov. To pa navadno tako, da hkrati izstrelje po več torpedov.

... da je krogla, izstreljena iz puške, trikrat hitrejša od zvoka?

Pirokilični smodnik, ki gori brez dima in ga navadno uporabljajo tudi v nabojih za puške, ima zelo zanimive lastnosti. Od mnogih drugih vnetljivih snovi se razlikuje po tem, da za gorenje ne potrebuje zraka. Še več: na zraku gori mnogo počasneje kot pa v naboji. Zgori v tisočinki sekunde, pri tem pa se smodnik spremeni v plin, ki pa potrebuje mnogo več prostora kot smodnik. Ker v naboji ni dovolj prostora, plin z izredno močjo pritiska na vse strani in si išče izhoda. Njegov pritisk znaša več tisoč atmosfer. To ustreza pritisku, ki ga povzroča en sam gram smodnika, spremenjenega v pline. Na dno puškinega naboja. Ta pritisk porine kroglo iz naboja, nato pa še iz puškine cevi.

Vse to pa se dogaja z ogromno hitrostjo. Vemo, da znaša hitrost zvoka pri temperaturi 0° Celzija 330 metrov na sekundo. Krogla pa leti skoraj trikrat hitreje. Njena hitrost znaša sprva 900 metrov na sekundo, to pa ustreza hitrosti 3420 kilometrov na uro. Vendar je to le začetna hitrost, kajti zaradi hudega zračnega odpora se krogla hitrost nenehno zmanjšuje.

Hitrost in doseg krogle pa sta odvisna predvsem od njene teže. Čim težja je krogla, toliko dlje bo letela. Če izstrelimo dve krogli enake velikosti in oblike ter z enako začetno hitrostjo, bo dlje letela tista, ki je težja.

Neznanec v duhovniški obleki

Nekega novembrskega dne 1943. leta je šel že pozno ponoči po pustih ulicah visok in nekoliko zgrbljen duhovnik. Nenadoma sta se izza vogala pokazala dva esesovska oficirja. Po njunih zanesljivih korakih je bilo sodeliti, da sta ga morala v bližnji gostilni kar precej povleči. Kaže, da jima visoki duhovnik ni bil všeč in sta zahtevala, naj pokaže legitimacijo. Duhovnik pa je z obema rokama segel pod plašč in nekaj hipov kasneje je nočno tišino presekala kratak račal iz brzostrelke. Oficirja sta se zgrudila na pločnik. Ko so na kraj »nesreče« prišli esesovci iz komandature, so v neki veži našli trupli svojih tovarišev, vendar le v perilu ter brez škornjev in orožja. Le nekaj dni kasneje je nemško poveljstvo imelo spet podoben primer. Neki esesovec se je gostilni seznanil z dvema nemškima oficirjema. Po mnogih zdravicah za zmago nacistične Nemčije je esesovec predlagal, naj bi zabavo nadaljevali pri nekih dekletih. Tja pa niso nikoli prispeli, kajti naslednje jutro so trupli obeh nemških oficirjev našli v nekem jarku. Fašistični protiočveščevalci so po tem dogodku sklepali, da sta duhovnik in esesovec ena in ista oseba. Kaj drugega pa niso mogli doseči, kajti neznanca v črnem oblačilu niso mogli ujeti...

Le nekaj dni kasneje je nemško poveljstvo imelo spet podoben primer. Neki esesovec se je gostilni seznanil z dvema nemškima oficirjema. Po mnogih zdravicah za zmago nacistične Nemčije je esesovec predlagal, naj bi zabavo nadaljevali pri nekih dekletih. Tja pa niso nikoli prispeli, kajti naslednje jutro so trupli obeh nemških oficirjev našli v nekem jarku. Fašistični protiočveščevalci so po tem dogodku sklepali, da sta duhovnik in esesovec ena in ista oseba. Kaj drugega pa niso mogli doseči, kajti neznanca v črnem oblačilu niso mogli ujeti...

PADRE DOROTEO

To zgodbo nam je prvi pripovedoval neki moskovski znanec, ki je bil lani v Rimu. Ko smo se sprehajali po najslikovitnejši in najbolj zeleni rimski ulici Nomentani, nam je prijatelj pokazal vilo Tai, v kateri ima sedaj prostore tajlandsko poslanstvo, in nam dejal:

»Nekdaj se je v tej stavbi zadrževal glavni štab sovjetskega odporiškega gibanja v Rimu. Naši ljudje, ki so bili ušli iz ujetništva in se pridružili italijanskim partizanom, so

fašistom povzročali hude preglavice. Med njimi je bil najzanimivejši menih iz Russicu-ma (ruski inštitut v Vatikanu). Ko so me 1944. leta dodelili kot prevajalca sovjetskemu poslanstvu v Rimu, smo se nastanili v tej vili. Nekega dne sem na dvorišču opazil nadvse nenavaden prizor: sredi dvorišča je stal visok in malce zgrbljen človek v meniški obleki, okrog vratu mu je visela brzostrelka, kadil je mahorko in se izražal z besedami, ki v nobenem primeru ne morejo imeti svetopi-

Nekega dne se je že pozno ponoči vrnil z zavijkom v roki: »Prinesel sem dve nemški uniformi,« je dejal. »Bedaka, sama sta kriva, zakaj pa sta me legitimirala.«

Moja žena je nato eno izmed uniform prilagodila njegovi postavi. V črnem oblačilu je bil pravi hlapec božji, v esesovski uniformi čistokrvnen nacist, v civilni obleki pa don Juan. Najraje pa je hodil naokrog preoblečen v duhovnika, saj je pod črno haljo najlaže skrival svojo brzostrelko...

sta zagledala dva nemška tanka, ki sta ju — medtem ko sta njuni posadki počivali v gostilni — pognala v zrak.

Po osvoboditvi Rima je Doroteo zbral v vili Tai svoje partizane in jih z rdečo zastavo na čelu popeljal v Vatikan. Na dvorišče je stopil papež Pij XII. Doroteo je papežu čestital k zmagi, ta pa jih je blagoslovil...

Nato je Luigi nadaljeval: »Zgodilo se je nekaj nenavadnega. Papež nas je blagoslovil, nato pa se je začel po rusko pogovarjati z našimi fanti in Doroteom. Rusko ne razumem mnogo, toda povsem jasno sem slišal, kako so vaši fantje papeža ogovarjali s »tovariš papež«, pa tudi on je svoj nagovor začel z besedo »tovariši!«.

ZA PLAČILO OBTOŽEN VOHUNSTVA

Naposled se nam je le nasmehnila sreča. Odpotovali smo v Vilno. V poslopju republiške knjižnice smo poiskali glavne bibliografa Doroteja Zaharoviča Bežastnija. To je bil človek, ki so ga borci italijanskega odporiškega gibanja krstili za »padra Dorotea«. V času, ko so ljudje litvanskega škofa Petra Bučisa iskali mlade fante, ki naj bi jih poslali na šolanje v Vatikan, je nekdo opazil tudi sposobnega in odločnega Doroteja. Tako je mladi fant prišel v Russicum.

Ko so Nemci napadli Sovjetsko zvezo, so večjo skupino gojencev poslali na okupirano ozemlje. Ko so se nekateri izmed njih vrnili, so pripovedovali o zločinih hitlerjevskih krvnikov. Tedaj je mladi Dorotej začel iskati svojo pot. Sklenil je, da se bo pridružil borcem proti sovražnikom svoje dežele. Pri tem pa si je nekajkrat zastavil vprašanje, če ima kot duhovnik pravico tudi ubijati?

»Nisem dolgo okleval,« pripoveduje Dorotej. »Sicer pa je tudi v svetem pismu nič kolikoli ubojev po božjem ukazu. Razen tega pa se mi je upiralo, ko sem videl, kako moji tovariši odhajajo Nemcem graditi »novi red«. Takrat sem dojel, da je mnogo pravičnejše ubijati njihovo orožje.«

Ko se je končala vojna, je Dorotej zaprosil, naj ga puste iz ruskega inštituta, ker ne veruje v boga. Začela se je preiskava. Zaprl so ga. Navsezadnje pa so mu le dovolili vrnitev v domovino. Tedaj pa je zanj nastalo hudo življenje. Brž ko je bil prišel v Moskvo, so pogumnega borca v odporiškem gibanju zaprli in ga obsodili kot vohuna. V taborišču je prebil sedem let. Šele potem, ko so v Sovjetski zvezi obračunali s kultom osebnosti, se je spet lahko vrnil v svojo domačo Litvo.

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital TOVARNE SVILANIT KAMNIK

semske vsebine. Ko sem povprašal, kdo je to, so mi odgovorili, da imam pred seboj nenavadno kombinacijo papeževga podložnika in strokovnjaka za pošiljanje na oni svet nacističnih funkcionarjev. Nato ga nisem videl nikoli več. Nekdomi je rekel, da se je vrnil v Sovjetsko zvezo. Niti ne vem, kakšno je bilo njegovo pravo ime. Vem le to, da so ga klicali »padre Doroteo«. To pa je tudi vse, kar vem o njem.

MILOČKA

Naš prijatelj je odpotoval iz Rima, mi pa smo še nadalje raziskovali, kdo naj bi bil skrivnostni »partigiano« v meniškem oblačilu. Ko pa smo se nekoč seznanili z borcem rimskega odporiškega gibanja Luigiem Giorgiom in nas je ta povabil v svoje stanovanje, nam je ob tej priložnosti pokazal tudi že obledele fotografije svojih prijateljev-partizanov.

»Padra Dorotea je v vilo Tai pripeljal vodja našega odporiškega štaba Aleksej Flešer. Pojasnil nam je, da je Doroteo član ilegalne organizacije odporiškega gibanja v Vatikanu in da bo odšel pomagati naši skupini. Pred nami je stal visok fant, star kakih trideset let. Ze na licu mu je bilo videti, da ne spada med strahopetce. Bil je izobražen, saj je tekoče govoril pet ali šest evropskih jezikov, italijansko pa je znal skoraj bolje od mene.

V vilo Tai je prišel z nekim lepim dekletom. Ime ji je bilo Miločka in je bila hčerka nekega ruskega emigranta. Ne vem, če se ni morda z njo kazal tudi v Vatikanu, toda mi smo ju pogosto videli skupaj. Celotno akcijo sta odhajala skupaj. Brez dvoma sta se imela rada.

»TOVARIŠ PAPEŽ...«

Luigi nam je povedal še nekaj epizod iz življenja »padra Dorotea«. Tik pred osvoboditvijo Rima so mu ukazali, naj razstrelji most v ulici Nomentani, po kateri so se umikali Nemci. Menih je vzel razstrelivo in s svojim tovarišem krenil v akcijo. Spotoma ju je zalotila nemška patrolja, toda Doroteo, eksploziva ni hotel odvreči, čeprav je moral bežati.

»Utegne se zgoditi, da mi bo še prav prišel,« je rekel tovarišu. In zares, na robu mesta

Fotografija z vprašajem

Kdaj in ob kakšni priložnosti je nastala fotografija, ki jo danes objavljamo? Kdo je partizan z zvezanimi rokami, ki kljub dihu smrti pogumno in uporno koraka med svojimi krvniki; italijanski vojaki ga čez nekaj hipov ustrelijo in njegova kri da tisočim novih moči v boju proti okupatorju ter preživelim v opomin: nikdar več vojne! Fotografija je nastala v Delnicah na Hrvaškem, žrtev podivjanih Lahov je hrvaški partizan. Pomagajte nam pojasniti to kruto pričevanje vojne vihere.

S POTI DELEGACIJE ZZB NOV JUGOSLAVIJE PO SZ

Delegacija ZZB NOV Jugoslavije, ki jo je vodil njen predsednik Djuro Pucar, je bila na obisku v Sovjetski zvezi od 6. do 20. oktobra. Obiskala je Moskvo, Leningrad, Volgograd in pa tudi Armenijo. Na tej več tisoč kilometrov dolgi poti je poleg navedenih videla še mnoge kraje prve dežele socializma.

Prisrčen sprejem naše delegacije in vsestranska pozornost, ki so ji jo v ZSSR posvečali člani Sovjetskega komiteja vojnih veteranov, katerega

gost je naša delegacija bila, je bil ponoven izraz jugoslovansko-sovjetskega prijateljstva. Na letališču Šeremetjevo pri Moskvi so delegacijo

ZZB NOV Jugoslavije pozdravili predsednik komiteja maršal Timošenko, armadni general Tuljajev, sekretar komiteja Maršev in drugi ugledni člani Sovjetskega komiteja vojnih veteranov, pa tudi člani našega veleposlaništva v Moskvi.

Kamorkoli je v Moskvi in tudi v drugih krajih naša delegacija prišla, povsod so jo prisrčno sprejeli in izražali vsestransko spoštovanje do dežele, ki je v borbi proti fašizmu izgubila vsakega devetega državljanca, izražali so pa tudi prisrčno prijateljstvo do socialistične Jugoslavije.

V Moskvi je delegacija obiskala Leninov mavzolej na katerega so položili venec, ogledala si je tudi Leninovo delovno sobo v Kremlju in se istočasno seznanila z zgodovinskimi spomeniki in kulturnimi ustanovami glavnega mesta SZ.

V Leningradu so najprej počastili spomin 650.000 branilcev Leningrada in žrtev napadalcev. ki so pokopani na Piskarjovskem pokopališču. Polnih 900 dni je trajalo nacistično obleganje Leningrada, zato je med mrtvimi v tem pokopališču mnogo takih, ki so umirali od lakote, mraza in bombardiranja. Poleg neštetihih grobnic so dokumenti, ki jih vsak obiskovalec pokopa-

lišča prebere z zanimanjem, saj izpričujejo nešteta junštva in tudi mnoge žalostne dogodke.

V Leningradu si je delegacija ZZB NOV Jugoslavije ogledala Nevsko nabrežje, Eremitaž in druge znamenitosti. V Smolnem je delegacijo sprejel sekretar mestnega sovjeta, ki je njene člane seznanil s povojno obnovo Leningrada in njegovo pozejšje izgradnjo. Danes ima Leningrad 3.640.000 prebivalcev.

Obiskali so tudi »Elektrosila«, podjetje, ki izdeluje generatorje s kapaciteto 500.000 kilovatov. V tem podjetju projektirajo turbine za jugoslovansko-romunsko hidroelektrarno »Djerdap«, ki ji bo »Elektrosila« priskrbel šest generatorjev po 175 megavatom.

Iz Leningrada se je delegacija ZZB NOV napotila v Armenijo, ki je bila nekoč do skrajnosti zaostala, danes pa je močno industrijsko razvita. V Erevanu, glavnem mestu Sovjetske socialistične republike Armenije, je delegacijo sprejel drugi sekretar CK KP Armenije Ter Gazarjane in seznanil člane z zanimivostmi mesta in dežele. Iz njegovih navedb izhaja,

da je bil Erevan pred oktobrsko revolucijo vas, a danes živi v njem 750.000 prebivalcev. Razvoj šolstva, prispote, industrije, vse to je pripomoglo k naglemu dvigu življenjske ravni prebivalcev te dežele.

V Erevanu si je delegacija ogledala mnoge znamenitosti, med njimi tudi nacionalni muzej. Vozili so se tudi po jezeru Sevan — imenujejo ga tudi »Armenško morje« — saj je dolgo 75 in široko 5 km. Ker je to jezero 1000 metrov nad svojo neposredno okolico, poganja njegova voda turbine šestih hidrocentral.

V Erevanu so se člani delegacije sestali še s tremi nekdanjimi partizani, ki so se borili v sestavi naših partizanskih enot.

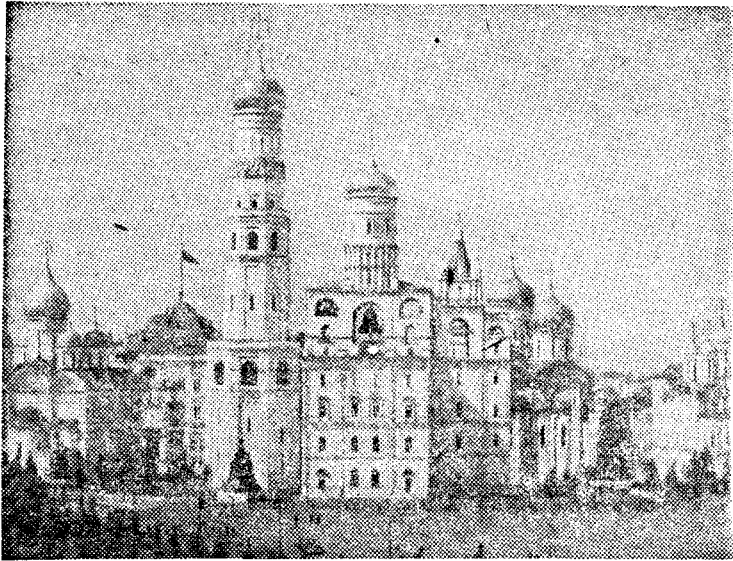
V Volgogradu je delegacijo sprejel predsednik sekcije veteranov Denisov in druge ugledne osebnosti tega mesta. Predstavnik mesta so delegaciji izročili dar zveznemu odboru ZZB NOV, prgišče volgograjske zemlje iz Mamajevskega kurgana, na katerega kvadratni meter je v borbah za to mesto padlo 1200 do 1500 gelerjev, kovinskih kosov granat, bomb, min, puškinih krogel... Zemlja je tako požga-

na, da še danes ne raste trava na njej.

Ko se je delegacija vrnila v Moskvo, je prisostvovala akademiji, ki sta jo v počastitev 22-letnice osvoboditve Beograda priredila Zveza sovjetskih društev prijateljev in kulturnih zvez z drugimi državami in Sovjetski komite vojnih veteranov. Prisostvovala je tudi odkritju spomenika sovjetskim veteranom, ki so postali žrtve letalske nesreče na Avali. K spomeniku sta tovariša Pucar in Vi-dič položila venec.

Tisk, radio in televizija so veliko poročali o obisku delegacije ZZB v Sovjetski zvezi, poročali so o njenem bivanju v vsakem mestu, ki ga je obiskala. V zvezi s tem so poročali tudi o Jugoslaviji in o naših borbah proti fašističnim okupatorjem. Na prošnjo armenske agencije je vodja delegacije Djuro Pucar dal tudi izjavo za radio.

Obisk delegacije ZZB NOV Jugoslavije Sovjetski zvezi predstavlja zelo koristno srečanje predstavnikov dveh organizacij borcev socialističnih držav in korak naprej pri razširjanju vzajemnega sodelovanja.

Pogled na Kremelj z zvonika katedrale Ivana Velikega

Želite imeti svoj lastni dom?

KREDITNA BANKA CELJE je uvedla posebno namensko varčevanje za nakup, graditev in obnovo stanovanj.

VKLJUČITE SE V NOVO OBLIKO VARČEVANJA!

- KREDITNA BANKA CELJE — osrednja enota z ekspoziturnimi:
- ZALEC, MOZIRJE, LAŠKO, SEVNICA, BREŽICE, SLOVENSKF
- KONJICE, ROGASKA SLATINA, ŠMARJE PRI JELŠAH,
- ŠENTJUR PRI CELJU in

PODRUŽNICE

- SLOVENSKA BISTRICA
- VELENJE z ekspozituro v Šoštanju
- SLOVENJ GRADEC z ekspoziturnimi v Radljah ob Dravi, Dravogradu, Ravnah na Koroškem, Prevaljah in Mežici.

ZRNO DO ZRNA POGAČA — KAMEN DO KAMNA PALAČA!

KREDITNA BANKA CELJE

»USLUGA« v Zgornji Šiški vam je na uslugo

Iz nekdanjih servisov Krajevne skupnosti Zg. Šiška so z razumevanjem in pomočjo Občinske skupščine, kakor tudi s prizadevnostjo delovnih kolektivov posameznih delavnic, ustanovili novo podjetje »USLUGA«. Dejavnost nekaterih delavnic Krajevne skupnosti je nov pomnožen kolektiv še povečal. Ker se bavijo z uslužnostno dejavnostjo, ki na splošno ni znana kot visoko rentabilna, se vsaka posamezna tovarnišnica, kakor tudi sleherni tovariš kolektiva zaveda, da je potrebno za rentabilno poslovanje in za zadovoljstvo slehernega potrošnika posebno prizadevanje prav sleherni moči kolektiva. Točnost, kvaliteta in konkurenčnost v cenah so geslo prizadevnega kolektiva. Podjetje so ustanovili v aprilu 1965. Kakor je gospodarska organizacija mlada, je kljub temu pokazala zavidanja vredne uspehe. Potrošniki jim zaupajo in s kvaliteto izdelkov so tako zadovoljni, da odpade sleherni reklamacija. Podjetje je razvilo vrsto poslovnih enot. Poleg uprave, ki je v Šišenski 11, izkazuje naslednjo organizacijsko strukturo:

»USLUGA ZG. ŠIŠKA« Ljubljana, Šišenska 11, tel. 314-780

Centralno skladišče in sprejem naročil, Vodnikova 106, tel. 310-694.

Poslovne enote:

PRALNICA, Zvezna ul. ob potrošniškem centru, tel. 315-221, opere lepo in prijetno dišeče vse vrste perila in ga zlika, vse najkasneje v 3 dneh. Perejo skupinsko za delovne organizacije, ustanove in zavode, ravno tako pa jim je dobrodošla sleherni posamezna stranka. Cene so solidne in v vsakem primeru konkurenčne.

KEMIČNA ČISTILNICA, Zvezna ul. ob Tugomerjevi ul., tel. 315-221 očisti obleke po zelo ugodnih cenah in v rekordnem času. Če se vam mudi, izrečete željo za SUPER ekspres in obleka bo očiščena že v 2 urah. Če naročite EKSPRES, bo gotova v 1 dnevu, če NAVADNO pa v 3-4 dneh.

ŠIVALNICA, Šišenska ul. 15 (naročila na tel. 315-221) vam v najkrajšem času sešije vse vrste ženskih in otroških oblek. Cene nizke, kvalitetna izdelava.

POPRAVLJALNICA NOGAVIC, sprejem v Kemični čistilnici v Zvezni ul., tel. 315-221 pobira zanke v najkrajšem času. Solidnost in točnost.

SPLOŠNI SERVISI

Vodnikova 106, tel. 310-618, tu so tudi centralna skladišča.

VODOVODNE INSTALACIJE in popravila večjega in manjšega obsega opravljajo v splošno zadovoljstvo naročnikov.

ELEKTRICNE INSTALACIJE in popravila vseh vrst gospodinskih aparatov kakor: štedilnikov, hladilnikov, sesalcev za prah, mikserjev, loščilcev in vseh podobnih strojev. Imajo servis za vse izdelke tovarne GORENJE iz Velenja, v garancijskem roku in izven njega.

SOBOSLIKARSTVO IN PLESKARSTVO uspešno in kvalitetno poslika stanovanja in poslovne prostore, opravlja v splošno zadovoljstvo vsa pleskarska dela.

PEČARSTVO IN OBLAGANJE STEN postavlja in prelaga vse vrste peti in kamninov. Istočasno kvalitetno in po ugodnih cenah oblaža stene s keramičnimi ploščicami.

ZIDARSKA POPRAVILA opravljajo hitro, poceni in kvalitetno.

TERACERSTVO uspešno in kvalitetno opravlja vse vrste teraco tlakov, venecijanskih tlakov, razne bordure, nizke stenske obloge, poropet ob stopnicah in podobno.

POPRAVILA RADIJSKIH IN TELEVIZIJSKIH sprejemnikov. V območju mesta Ljubljane opravljajo manjše popravke kar na domovih, večja pa v najkrajšem času v delavnic.

POLAGANJE PARKETA, Ulica Moše Pijade 6, tel. 316-183, polagajo in stružijo parket vsem strankam širom po Sloveniji. Po želji naročnikov parket tudi lakirajo s kvalitetnimi uvoženimi laki.

POPRAVILA UVOŽENIH PRALNIH in ostalih gospodinskih strojev. Ulica Moše Pijade 6, tel. 316-183, popravljajo vse vrste uvoženih navadnih, avtomatskih in superavtomatskih pralnih strojev, kavne mlinčke, ekspres aparate za kavo in podobno raznih trdkov kakor: ZOPAS, CANDY, REX, BISEITE itd.

Za vsa navedena dela so kolektivi posameznih obratov, enot in delavnic zanesljivo konkurenčni in kvalitetni. Naročila sprejemajo posamezni obrati, kakor so navedeni. Vsa naročila sprejemajo tudi zbiralnice:

Zvezna ulica (Pralnica in Kemična čistilnica), tel. 315-221
Šentvid 69
Ob Ljubljani 36/a, vhod iz Ulice Jana Husa v Mostah.

Če naročate telefonično, kličite teletonske številke, kakor so navedene ob enotah in Splošnem servisu. Če pa ne dobite zveze, se lahko obrnete direktno na upravo v Šišensko ul. 11 na telefon št. 314-780.

Zaupajte prizadevnemu kolektivu, naročajte in zadovoljni boste.

VELETRGOVINA

KOVINOTEHNA CELJE

IZVOZ—UVOZ

CELJE, Mariborska 17

S POSLOVNIMI ENOTAMI

OPREMOTEHNA — Ljubljana, Kidričeva 3

UNIVERZAL — Jesenice, Cesta maršala Tita 79

GOSTINSKO PODJETJE

»POD GRADOM« Velenje

Z OBRATI: — KOLODVORSKA RESTAVRACIJA — bife

— SALEŠKA KLET ter BIFE NA VELENJSKEM GRADU

nudi cenjenim gostom pijačo in jedajo

Cene solidne, dobra postrežba v zadovoljstvo gosta.

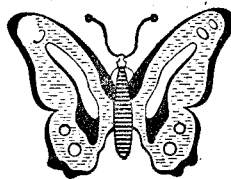
Za noveletne praznike želimo cenjenim gostom prijetno razpoloženje.

Stanovanjsko komunalno podjetje Ljutomer

UPRAVLJA IN VZDRŽUJE OBSTOJEČI

STANOVANJSKI FOND V DRUŽBENI LASTNINI

KOMUNALNA DEJAVNOST

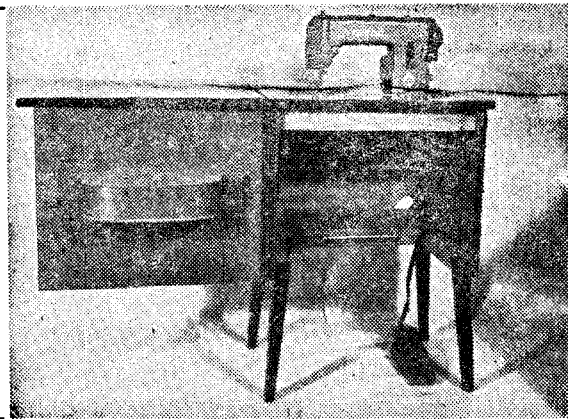
OBRTNO PODJETJE

»ENOTNOST«
IZOLA

OBRTNO PODJETJE

»ENOTNOST« IZOLA

- šivanje po meri
- ženska in otroška konfekcija
- pralnica
- razna manjša popravila vodovodnih instalacij in v gradbeništvu

Svoja kvalitetne izdelke priporoča pod najugodnejšimi pogoji

Tovarna šivalnih strojev

»Mirna« v Mirni

TRGOVSKO PODJETJE

»POTROŠNIK — IZBIRA«

iz Lenarta v Slovenskih goricah

- priporoča obisk in nakup v svojih poslovalnicah, kjer pri dobri postrežbi nudimo prehrambeno, manufakturno in ostalo trgovsko blago.

Kupcem nudimo potrošniški kredit.

KOMBINAT

»MLINOTEST« Ajdovščina

proizvaja

- raznovrstna močna krmila za govedo, perutnino in prašiče preko vaših kmetijskih zadrug in trgovske mreže
- KMETOVALCI — zahtevajte priznano kvaliteto krmo. Uspeh zagamčen

NAGRADNO ŽREBANJE

za vlagatelje hranilnih vlog, ki imajo ali bodo imeli v času od 1. septembra do 31. decembra 1966 vloženih najmanj 2000 N-din na odpovedni rok nad eno leto

Pripravljenih je nad 40 nagrad in sicer: traktor FERGUSON IMT 533, avto Zastava 1300, avto Zastava 750, 3 pralni stroji znamke CASTOR, 5 fotoaparati Zorki 4, 10 jedilnih priborov »BERNDORF« komplet za 12 oseb, 10 koles znamke ROG, po želji varčevalca — ženski ali moški, 10 diaporojektorjev znamke TOS 50

VLAGAJTE SVOJE PRIHRANKE PRI POSLOVNIH ENOTAH KREDITNE BANKE IN HRANILNICE LJUBLJANA, KJER DOBITE POLEG VIŠJIH OBRESTI TUDI MOŽNOST IZZREBANJA LEPIH NAGRAD.

BORCI NOV • INVALIDI NOV
● REZERVNI OFICIRJI IN POD-OFICIRJI JLA • KAKOR NASI
SVOJCI, PRIJATELJI IN ZNANCI

VARČUJMO

IN SENA SPLOŠNO VKLJUČUJMO V AKCIJE KREDITNE BANKE IN HRANILNICE LJUBLJANA IN POSLOVNIH ENOT

Vse informacije dobite pri poslovnih enotah Kreditne banke in hranilnice Ljubljana:

V LJUBLJANI: Osrednja poslovna enota, Šubičeva 2 • Mestna hranilnica Ljubljanska • Bežigrad • Moste, • Stara Ljubljana • Šiška • Vič.

IZVEN LJUBLJANE: Črnomelj, Domžale, Grosuplje, Hrastnik, Kamnik, Kočevje, Litija, Logatec, Medvode, Rakek, Ribnica, Trbovlje, Vrhnika, Zagorje.

NAGRADNO ŽREBANJE

Za stanovanjske varčevalce, ki že varčujejo, ali se bodo vključili v varčevanje do 31. decembra 1966 za nakup, gradnjo, dograditev ali obnovo stanovanj, komunalnih naprav, garaž in počitniških hišic.

Tudi kmetovalci se lahko pod istimi pogoji vključijo v varčevanje za obnovo domačij in komunalnih naprav.

Vsak stanovanjski varčevalec je lahko izžreban za eno izmed naslednjih nagrad:

1. gradbeni material v skupni vrednosti N-din 5000
2. stanovanjsko opremo po izbiri v vrednosti N-din 2.500
3. instalacijsko opremo po izbiri v vrednosti N-din 1.500
4. 80-litrski bojler
5. električni štedilnik

Poleg razpisanih nagrad lahko pridobite še kredit v višini od 50 % do 300 % na privarčevano vsoto!

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA • KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA

Občinska skupščina Ormož

in DRUŽBENO

POLITIČNE

ORGANIZACIJE

PRISRČNO POZDRAVLJA
VSE DELOVNE OBČANE
IN KOLEKTIVE
ZA 21. JUBILEJ
PROGLASITVE REPUBLIKE

Obrtno podjetje »PEKARNA«

Štore

NUDI POTROŠNIKOM
VSAK DAN SVEŽ KRUH
IN PECIVO

KMETIJSKI KOMBINAT ŠENTJUR PRI CELJU

- PROIZVODNJA
KMETIJSKIH PRIDELKOV
- SADNE PLANTAŽE
- KLAVNICA, MLIN

Delovnemu ljudstvu prisrčen pozdrav
za Dan republike

»TEGRAD«

LJUBLJANA, ŠMARTINSKA 10

IZVAJA DELA NA KOMUNIKACIJAH:

- polaganje kabelske kanalizacije
- polaganje telefonskih in jakotočnih kablov
- gradnja zračnih TT linij,
- projektira vse šibkotočne in jakotočne instalacije
- prevozne usluge
- izdelava vseh betonskih elementov
za gradnjo komunikacij

VSEM DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM ČESTITAMO
ZA 29. NOVEMBER!

Kadar vas pot zanese v Šmarje pri Jelšah, ne bodite v zadregi, kam na okrepčilo in prenočišče.

Gost. podjetje Šmarje pri Jelšah

vam je na razpolago z obrati:

- Smarski hram — prenočišča, »Boč« v Šmarjah, »Na križišču«, Podplat, »Pri pošti«, Rogatec — prenočišča, »Grad«, Rogatec, »Dom«, Bistrica ob Sotli.

Pridite — ne bo vam žal!

Splošno gradbeno podjetje Rogaška Slatina

ČESTITA ZA 29. NOVEMBER —
DAN REPUBLIKE!

Opravljam dela na visokih in nizkih
gradnjah, lastni projektivni biro — iz-
gradnja stanovanj za trg

Opekarna Loče pri Poljčanah

Izdeluje

- zidake
- votlake vseh vrst,
- rapid
- strešnike vseh vrst

KVALITETA IZDELKOV ODLIČNA,
CENE KONKURENČNE

TOVARNA KOVANEGA ORODJA KAMNIK

IZDELUJE
KVALITETNO IN PRIZNANO
KOVANO ORODJE

Ob dnevu republike borbeni pozdrav
delovnim ljudem in vsem nekdanjim
borcem!

Obrtno komunalno podjetje

ŠENTJUR PRI CELJU

IZDELOVANJE COPAT — UGODNE CENE, SOLIDNA IZDELAVA
NAJ ŽIVI 29. NOVEMBER — DAN REPUBLIKE!

STEKLARSKI ŠOLSKI CENTER Rogaška Slatina

- se pridružuje čestitkam delovnih
kolektivov ob 21. obletnici pro-
glasitve naše domovine za repu-
bliko

TOVARNA VOLNENIH ODEJ Škofja vas

IZDELUJE VOLNENE ODEJE
PO SOLIDNIH CENAH

ČESTITAMO ZA DAN REPUBLIKE

P
A
P

podjetje
za avtoma-
tizacijo
prog

LJUBLJANA
Celovška cesta 6

ČESTITA
DELOVNIM KOLEKTIVOM
IN VSEM DELOVNIM LJUDEM
TER NEKDANJIM BORCEM
ZA 21. JUBILEJ
PROGLASITVE REPUBLIKE

Občinska skupščina, Laško

z družbeno političnimi organizacijami

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE — 29. NOVEMBER
DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI
ZA VSESTRANSKI NAPREDEK

Tovarna usnja, Soštanj

PREDELUJE TELEČJE IN GOVEJE KOŽE
ZA ZGORNJE IN SPODNJE USNJE

Delovni kolektiv čestita za DAN REPUBLIKE vsem poslovnim prijateljem in delovnim
ljudem naše socialistične domovine!

»KOSTROJ«

SLOVENSKE KONJICE

IZDELUJE
USNJARSKE IN ČEVLJARSKE STROJE
PRIZNANE KVALITETE

POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM LJUDEM PRISRČEN POZDRAV
ZA DAN REPUBLIKE

Gradbeno podjetje Litija

- OPRAVLJA
VSE VRSTE GRADENJ
- STANOVANJA ZA TRG
- IZDELAVA
BETONSKIH ELEMENTOV
- MIZARSKI IZDELKI
VSEH VRST

Obrtno gradbeno in proizvodno podjetje »OLJKA« Šmartno ob Paki

- MIZARSKA, PLESKARSKA, ČEVLJARSKA, TAPETNIŠKA, OBRTNO GRADBENA DEJAVNOST
- PROIZVODNJA GRADBENEGA MATERIALA

LIK

podjetje za ekonomsko propagando in publicistiko
LJUBLJANA, Trg VII. kongresa ZKJ št. 3

nudi svoje usluge:

- PROJEKTI IN IZVEDBA RAZSTAVNIH PAVILJONOV
- IDEJNI OSNUTKI IN TISK PUBLIKACIJ
- ČRNO-BELA IN BARVNA FOTOGRAFIJA
- AMERIŠKA RETUŠA

Ob jubilejnim praznovanju dneva republike naše iskrene čestitke vsem poslovnim prijateljem in delovnemu ljudstvu!

»Saturnus« TOVARNA KOVINSKE EMBALAZE LJUBLJANA

ČESTITA VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM, DELOVNIM LJUDEM, KOLEKTIVOM IN NEKDANJIM BORCEM — ZA 21. JUBILEJ — DAN REPUBLIKE

»LESONIT«

ILIRSKA BISTRICA

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM, POSLOVNIM PRIJATELJEM IN VSEM TISTIM, KI SO NOSILI BREME VSELJUDSKE VSTAJE NARODOV JUGOSLAVIJE OB 21. JUBILEJU PROGLASITVE NAŠE DOMOVINE ZA REPUBLIKO

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

- Bogata izbira prvovrstnih jajčnih in navadnih testenin v obratih: Ajdovščina in Umag.

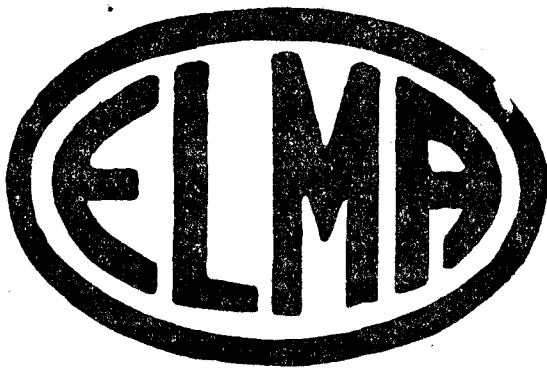
Naročnikom nudimo takojšen prevoz z lastnimi avtomobili.

Naročnikom se toplo priporočamo.

Obrtno gradbeno podjetje »REMONT« Celje

čestita
gradbenikom,
poslovnim prijateljem
in delovnim ljudem
za 29. november —
DAN REPUBLIKE

Tovarna elektromateriala Ljubljana-Črnuče

IZDELUJE:

- ves elektroinstalacijski material najsodobnejših oblik
- vodotesni elektroinstalacijski material
- pešeli cevi in pribor
- izolacijski material
- električne likalnice, navadne in z regulacijo
- suhe transformatorje

PRI NAKUPU PAZITE NA ZASČITNI ZNAK,
KI VAM JAMČI DOBRO KVALITETO

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV

PINUS

RAČE PRI MARIBORU

IZDELUJE

KVALITETNA ZASČITNA SREDSTVA
IN ŠKROPIVA ZA KMETIJSKO
IN SADJARSKO PROIZVODNJO

Dajte
INDUSTRIJI
Odpadne
Surovine

DINOS

podjetje za oskrbovanje gospodarstva z odpadnimi surovinami

LJUBLJANA, PARMOVA 33

S POSLOVALNICAMI V VSEH VEČJIH KRAJIH SLOVENIJE
ODKUPUJE, PREDELUJE IN PRODAJA ODPADNE SUROVINE VSEH VRST

Križevske opekarne

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU

IZDELUJEJO:

- ZIDNE, VOTLE, STIOPNE, MODULARNE ELEMENTE IN STREŠNO OPEKO

Izdelujemo:

Bombažne tkanine:

flanele, popeline itd. v enobarvnih in pestrih vzorcih

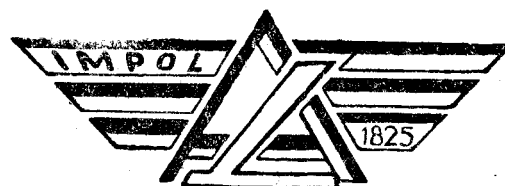
Predivo:

bombažno mikano in česano, stanično surovo od Nm 10 do 60 na Pc, Wc-in X navitkih ter industrijske sukance

Telefon: 17, Ajdovščina; telegram: Tekstil Ajdovščina

SE PRIPOROČA KOLEKTIV

TEKSTILNE TOVARNE AJDOVŠČINA

impol

SLOVENSKA BISTRICA

PROIZVAJALEC:

ALUMINIJSKIH POLIZDELKOV

- pločevine, trakov, rondel, rondic, palic, cevi, profilov, žice in vrvi

TER ALUMINIJSKIH KONSTRUKCIJ

- oken, vrat, pregradnih sten, fasadnih elementov, samonosnih fasad in nosilnih konstrukcij

DELOVNI KOLEKTIV ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE

Zlatarna Celje — Celje

izdeluje zlat in srebrn nakit ter srebrn jedilni pribor. Vse vrste teh izdelkov dobite v njihovih poslovalnicah v

- CELJU
- LJUBLJANI
- ZAGREBU
- BEOGRADU
- SARAJEVU

SOŠOLCI

MILIE PAVLIN

Tudi naslednji dan je bilo podobno. Iz svojega skrivališča je partizan videl lep kos vasi, tudi zvonik. Pri zvonovih so bili ves čas neki ljudje, ki so gledali na vse strani; večkrat je kak otrok stekel od cerkve proti vasi.

Tretji dan pozno popoldne je v vasi spet nastal preplah. Zelenomodre uniforme so švigale od hiše do hiše. Videli jih je, kako so se zbrale na robu vasi. Takrat sta dva pritekla tudi iz župnišča. Prav mimo skednja sta tekla in videl ju je. Na ramenih sta imela nekaj zvezd, točno ni videl, oborožena sta bila z brzostrelkami in pistoli sta imela za pasom. Potem je počilo nekaj strelcov, domobranci so izginili, kot bi se vdrti v zemljo. V vas so vdrti partizani...

Spet župnišče, je pomislil Savo. Kaj neki sta delala tista dva v vasi, v župnišću pa še posebej? Toda prav lahko sta to moja in kaplanova nekdanja sošolca in sta ga obiskala. Kaj more za to? Različni ljudje smo, včasih smo skupaj trgali hlače, zdaj pa preživimo drug na drugega in se pobijamo. Državljanska vojna, hujša kot vsaka druga, še sama po sebi dovolj huda...

Če bi imel seznam vseh sošolcev? Najmanj sto jih je in najmanj dvajset jih je pri belih. Kdove, kje so, kakšne čine imajo in kakšno službo. Prav lahko je med njimi kak poročnik ali nadporočnik, zagrzeneč, ki poveljuje četi ali vođu, potem ko je napravil oficirski tečaj. Saj jih je bilo nekaj že dvainštiridesetega pri vaških stražah, legiji smrti in pri četnikih... Spet je pomislil na kaplana Stanislava. Morda pa le kaj ve in bi mu ušla besedica, ki bi morda kaj pojasnila? Seveda, duhovnik je, ljudje mu veliko zaupajo, končno tudi pri spovedi veliko zve. Hote ne bi povedal ničesar, saj ga veže zaobljuba molčečnosti. Toda če mu uide? Ko ga bo imel malo pod kapo?

Obiskal ga pojdem, je sklenil Savo. Sajo me je vabil... Izgovor imam, da me zanima, če je kaj sporočil materi, da sem živ in zdrav, povem mu, da sem bil ranjen. Po večerji je omenil ta svoj načrt načelniku. Pripovedoval mu je o kaplanu vse kar je vedel, od otroških let dalje. Tudi o njegovi želji, da bi šel v Ljubljano zaradi nekakšnih cerkvenih zadev...

»Obljubi mu, da bo dobil dovoljenje. Lahko mu ga damo. Saj nam dosti ne more škodovati. Ne moremo preprečiti, da ne bi ženske hodile v postojanke, ker nas je premalo. Če hodijo ženske, naj gre še kaplan. Reci mu, da si administrator v štabu korpusa... Saj vedo, kje smo, drugače nas ne bi tukaj tako pogosto napadali. Mimogrede, nikar se ne sleč, zdaj tukaj ni več tako kot je bilo še spomladi, ko smo bili v globokem zaledju in popolnoma varni. Tudi tukaj nekeje imajo najbrž radijski oddajnik, drugače ne bi sproti vedeli za vsak naš premik...«

»Sam ne bi rad šel v tisto gnezdo? Bom dobil spremstvo?« je zanimalo Sava.

»Dobiš, dobiš. Samega te tudi ne pustimo, ker bi te pozabili. Uredili bomo, da pojde tja najmanj ena četa iz ene izmed brigad. Spremljala bo intendante, ki bodo pobirali hrano po hišah. Ti pa reci, da si se jim pridružil. Pa še konja ti priskrbim, da ne boš s tako nogo hodil peš. In dobro premisli, kaj boš govoril. Mož je lisjak, če so ga poslali tja. Misliš, da ne vedo, kako kočljiv je tam položaj, pa čeprav ne bi za oddajnik niti vedel. Oni v Ljubljani si lahko kar mislijo, da jim ne verjamemo in da bomo krivca najprej iskali v župnišču, če ne dejanskega storilca, pa vsaj idejnega vođjo...«

TRETJE POGLAVJE

Savo je spet stal pred župniščem, tako kot pred tremi meseci. Stopil je s konja in ga privezal za zanično jablo, ki je rasla ob zidu, potem pa pozvonil. Sprdajoči koraki, nezaupljiv pogled skozi linico na vratih, potem pa...

»Oh, spet te vidim. Kako lepo, da si prišel! Stopi no gor! Menda nisi sam? Veš, zadnje čase je tukaj postalo nevarno. Vojskuje se čisto drugače kot sem bral, da so se včasih. Tudi drugače kot ste se spomladi in lani. Enkrat pridrvi eni, drugič drugi. Precej krvi sem že videl zadnje mesece, veliko več kot prej...«

»Pa pojdem,« se je vdal Savo. »Naši so prišli po hrano in sem šel z njimi. Veš, bil sem ranjen in sem šel pred dobrim tednom prišel iz bolnišnice. Zdaj delam v pisarni. Nisem še dober za hojo. Končno pa mi je tako bolj všeč. Naj še drugi malo poskusijo, jaz sem zadosti. Prav prilježe se človeku malo bolj mirno življenje.«

Sedla sta za mizo in brž je bil liter vina na mizi. Okno je bilo odprto...

»Tako je bolje. Če začne pokati, bom slišal in jo brž pobrihal ven,« je prvi spregovoril Savo. Kaplan se je delal zamišljenega.

»Po hrano da ste prišli,« je rekel čez nekaj trenutkov. »Menda ne mislite, da boste tukaj kaj našli? Saj vidiš, kako malo je polja in kako slaba je zemlja? Samo kamenje. Pa možkih ni doma. Če ljudje kaj pridelajo, so tako temeljito skrili, da ne boste zlepa našli.«

»Ne boj se,« ga je takoj zavrnil Savo. »Naši intendante vedo, kako se takim rečem streže. Izvohajo vsako luknjo. V vašo vazo so prišli ravno zato, ker so vas v sosednjih tožili, kako ste bogati. Morda so se nas hoteli znebiti, toda pri nas v štabu so rekli: pa pojdemo tudi tja pogledat, če je tam kaj, vojska je lačna. Nekaj je veliko boljše kot nič...«

Pogledal je kaplana v oči in zazdelo se mu je, da je v njih opazil skrit strah. Morda se je zbal, da bi razen hrane še kaj našli, je takoj pomislil in se zazrl skozi okno v hribe, tja proti Ribnici. V mislih pa je keval načrte, kaj bo kaplana vprašal in kako ga bo zapletel v pogovor.

»Da, slišal sem, kako so se zadnje čase tukaj okoli dogajale hude reči,« je počasi izgovarjal besedo za besedo in skrivaj opazoval kaplana. »Ko sem prišel iz bolnišnice, so mi vedeli moji znanci dosti povedati. Vaša vas, pa tudi dve ali tri druge tod okoli so zelo na slabem glasu pri nas. Na oni drugi strani so menda ravno nasprotno, zelo na dobrem. Baje je bilo tukaj zadnje mesece veliko zahrbtnosti in so skrivaj pobili precej naših. Seveda, domobranci so se začeli proti nam bojevati tako, kot smo se včasih mi z Italijani in Nemci. Škoda za ljudi! Zmagali bomo na vsak način mi, le da bo mnogo ljudi brez potrebe ob glavo. Pa tako lepo je vse skupaj začelo iti. Tukajšnji ljudje, so res zašli v močvirje bratomorne vojne, lani so jim naši vse odpustili, zdaj pa spet tako... Vprašanje je, če jim bodo tudi drugi naši pogledali skozi prste...«

Kaplan je molčal, ko je Savo govoril v pretiranih stavkih. Čez nekaj časa je rekel:

(NADALJEVANJE)

Odkar je pred leti stekla nova avtocesta na Dolenjsko, se nam je ta pokrajina zelo približala. Tako marsikoga zanesse tudi v Ivančo gorico pri Stični. Po vojni so tod zgradili veliko novih hiš, železniško postajo, zdravstveni dom in še veliko drugih postopij.

Prav ob progi, nekaj sto metrov južno od postaje, stoji na samem levem enonadstropna hiša. Njena opečna rdeča fasada že od daleč opozarja nas. Marsikomu obstane pogled pod vrhom stene, kjer so dobro vidni sledovi strojničnih rafalov, očitno iz zadnje vojne. Ki tudi tej vasi ni prizanesla. Okoli hiše je na cementnih stebrih razpeta žična ograja, ki obdaja prostrano dvorišče s sadovnjakom in grmi

Pristopila je k steni in s krpo obrisala steklo na sliki. »To so bili moji fantje partizani. Ta na levi s puško na kolenih je moj sin Drago,« je pokazala s prstom. »Padel je deset dni pozneje, ko je bila fotografija posneta na Jančah. Vse sem poznala. Veliko jih še zdaj hodi na obisk. Sicer pa jih vsako leto vidim na Jančah, kadar je proslava 11. grupe odredov, ki je nikoli ne zamudim,« je pojasnila in pokazala s prstom na manjšo sliko. »To pa je drugi sin Savo. Ta je padel v roški ofenzivi, 27. avgusta 1942. leta. Tako sem ostala sama, brez družine...« je rekla potihoma in stopila v sobo. Čez nekaj trenutkov se je vrnila s kartonsko škatlo in albumom, ju odlo-

na prve povojne dni, ko je z vso vneto sodelovala pri obnovi v Zvezi borcev, v invalidski organizaciji in povsod, kjer je čutila, da je kot družbena delavka ravno tako potrebna kakor med vojno, ko je šlo za življenje in smrt. Kljub visokim letom, ki jih kar uspešno skriva, je nikoli ne manjka nikjer.

Niti sto metrov od njenega praga niso bili italijanski bunkerji, pa je vendar gostila partizane, jim zbirala hrano, zdravila, cigarete. Lahe je mimogrede, ugnala, četudi so noč in dan prežali iz bunkerjev proti hiši. Z Nemci je tudi nekako šlo. Le belogardiisti so ji delali velike preglavice. Nekoč so jo zaprli v Stični. Takrat je bila že pripravljena, da bo odšla v smrt. Toda vse se je srečno končalo. Ostala je živa in čila in še vedno vesela, čeprav je veliko prestala. Tudi odlikovanje

Partizanski streli

španskega berza. Dva stebra štala na pol razrušena in človek se ne more znebiti vtisa, da je lastnik ali malomaren ali pa je pozabil tudi na to malenkost. Tako sem mislil tudi sam, dokler se nisem spoznal z lastnico, petinšedemdesetletno Pavlo Erjavčev. Hoče varjevo Pavlo, kakor ji pravijo vsi domačini.

Obiskal sem jo v nedeljo dopoldne, prav v času, ko je vstopala radijsko oddajo »Se pomnite, tovariši?«. S kuhinico v roki je pripravljala kosilo in z zanimanjem poslušala. Menda je bila celo malce nejevoljna, ker sem jo prekinil. To je njena najljubša oddaja. Nikoli nobene ne zamudim. Kljub temu pa mi je s prirojenim gostoljubjem ponudila stol in se spustila v pogovor.

Z zanimanjem sem ogledoval stene prostrane kuhinje, na katerih iz čisto desetne raznih fotografij, uokvirjenih diplom, priznanj, spomenic, zahval in kdo ve kaj vse, kar priča o preteklosti te dobrodušne žene, matere dveh padlih partizanov, aktivistke in družbene delavke. Mojo pozornost je privabila večja uokvirjena fotografija skupine partizanov. Na spodnjem robu je napis »11. grupa odredov, Janče, 5. maj 1942«. Zanimalo me je, zakaj je slika obsežna na tako vidnem mestu.

žila na mizo in začela kazati slike.

»To je Drago, ko je bil še dojenček; to je Savo, ko je začel hoditi v šolo... Drago in Savo, slikana v mornarskih oblekah... Savo z motorjem, bil je strasten motociklist... Drago in Savo v sokolski uniformi... Savo v partizanski uniformi... Drago na Jančah, preden je padel... spomenik na Jančah... slike s pro-

slav... Čelo uro in še več mi je podajala fotografije, potem pa je iz svežnja izvlekla odrezke časopisov, porumenele strani Poročevalca, letake, članke, in pripovedovala. Sami dragoceni spomini na slavo, na partizane, na borbo,

U spomin

ima — red za zasluge za narod III. stopnje — in razmerna dobro invalidnina. Pravi, da ji zdaj nič ne manjka — razen snov, toda brez žrtev ne bi bilo svobode. Fanta je sama zavestno poslala v partizane, sama jima je pripravila nahrbtnik in stražila pri vratih, da ju niso videli fašisti.

Ko me je spremila na dvorišče, potem ko sem se že hotel poslopiti, sem jo mimogrede vprašal za poreklo tistih lukenj od strelcev na stenah hiše in zakaj ima porušene stebre.

Z nasmeškom se je ozrla navzgor in rekla: »To me marsikdo vpraša. Nalašč nočem zazidati lukenj, pa tudi stebrov ne bom popravila, dokler bom živa. To naj ostane za spomin na partizanski napad. Tu za hišo so se skrivali Nemci, naši pa so jih napadli z minometi in strojnimi. Na lastne oči sem videla, kako sta dva razmesarjena obležala pri stebrih. Skrivaj sem opazovala iz kleti in kar privoščila sem jim — zlasti ko sem pomislila, da sta tudi moja dva padla. To je za spomin.«

JOŠT ROLC

Epilog spora v zvezi z Beneško četo

V 36. številki »TV 15«, dne 13. septembra 1966, je bil pod naslovom »Ob obletnici ustanovitve beneške čete« objavljen dopis Avgusta Zanuta iz Izole, ki mu je v naslednjih številkah sledilo več protestov in pojasnil glede na Zanutove navedbe o Jožku Ošnjaku, komandantu beneškega bataljona. (Podrobnosti ne bomo navajali, ker se jih bralci prav gotovo še spominjajo.)

Pisanje Avgusta Zanuta je 22. novembra 1966 dobilo svoj

epilog pred okrožnim sodiščem v Ljubljani. Za ta dan je bila namreč razpisana glavna obravnava sodnega postopka — zoper kaz. dej. obrekovanja po členu 169/2 KZ — v katerem je bil zasebni tožnik Jožko Ošnjak, obtoženec pa Avgust Zanut. Še pred začetkom obravnave sta tovariša Ošnjak in Zanut sklenila poravnavo. Avgust Zanut je izjavil, da prekljuje navedbe, objavljene o Jožku Ošnjaku v glasilu »TV 15« 13. sep-

tembra — št. 36, stran 7, — v članku »Ob obletnici ustanovitve beneške čete« kot neresnične in jih obžaluje s tem, da se to objavi v prvi naslednji številki »TV 15«. Stranki sta se nato sporazumeli, da sta obopstransko pripravljeno sodelovati v komisiji, ki bi jo eventualno ustanovil republiški odbor ZZB NOV Slovenije z namenom, da se dožene resnica o razvoju narodnoosvobodilnega gibanja v Beneški Sloveniji.

Med delegati AVNOJ

(Iz knjige »Titova bojna pot«, ki je izšla pri Zavodu »Borec«)

Za sedež vrhovnega štaba in centralnega komiteja je bilo izbrano Jajce, ki so ga partizanske enote 17. avgusta že tretjič osvobodile.

Mesto ob Plivi je naenkrat oživel. Po njegovih, do tedaj pustih ulicah, so hiteli ljudje iz vseh krajev in vseh enot. Največ je bilo obiskovalcev vojaških in političnih tečajev ter pripadnikov različnih služb pri vrhovnemu štabu, čigar delo se je vedno bolj razraščalo.

Tito se je s svojimi sodelavci nastanil pod zidovjem trdnjave. Na ravni med Trdnjavkulo in Buričevu hišo so zgradili dve baraki. V eni je bila Titova delovna soba, v kateri je za pregrado stala železna vojaška postelja, na njej je spal vrhovni komandant.

Jajce tedaj ni imelo nobene večje dvorane, ki bi mogla služiti za politične manifestacije in kulturne prireditve. Zato je Tito ukazal, naj se uredi stavba požarnega Sokolskega doma. Ze tedaj je bilo določeno, da bo v dvorani doma zasedanje AVNOJ.

Pod obzidjem starega gradu, prav v bližini vrhovnega štaba, pa je Tito s svojimi sodelavci pripravil material za zasedanje: načrte sklepov, resolucije in podobno. Delali so noč in dan. Vendar Tito ni prenehal vojaških operacij. Štabu 1. bosenskega korpusa, ki je ostal v vzhodni Bosni, je poslal 10. avgusta navodilo za vojaško-politično delo in vojaške akcije; 2. korpusu je zapovedal, naj mobilizira in ustanovi partizanske odrede na ozemlju, kjer jih še ni bilo. Glavnemu štabu v

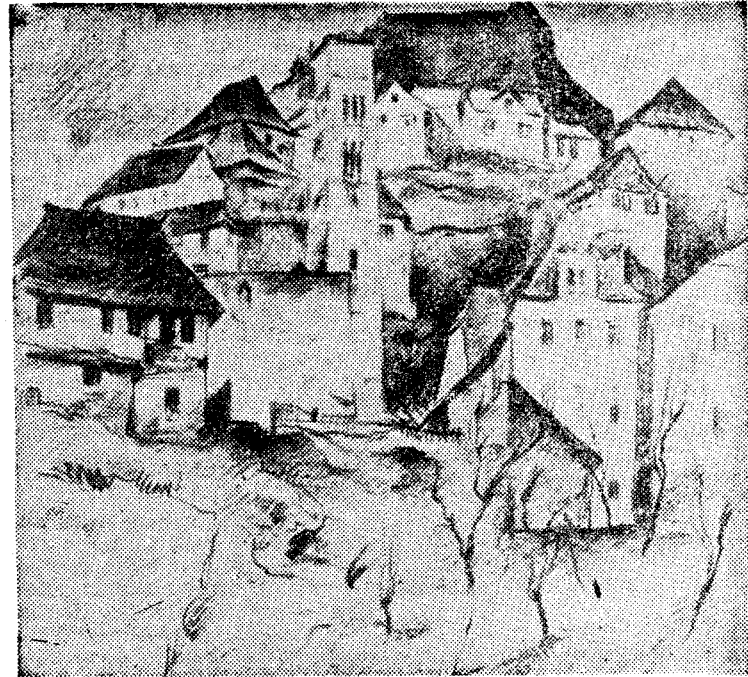
Srbiji pa je dajal navodila za ustanavljanje večjih enot in okrepitev akcij na progi Skopje — Niš. Navodila in povelja so šla iz Jajca v Slovenijo, Makedonijo in na vse strani naše domovine.

Tito je sedel najpogosteje v vrhovnem štabu za dolgo mizo, sklonjen nad poročili, ki so prihajala iz enot. Okrog njega je bilo vedno polno zemljevidov in vojaških dopisov.

Kadar pa je imel čas, je šel k svečanostim v Jajce. Tako je 21. oktobra bil pri podelitvi diplom slušateljem oficirske šole. Ob tej priložnosti je tudi govoril. Na koncu so slušateljem izročili diplome, trije najboljši pa so dobili brzostrelke z vrezanim posvetilom, da je brzostrelka darilo vrhovnega komandanta.

ZMAGA JE V LJUDEH

Prav pred zasedanjem so sovrážna letala vedno pogosteje napadala Jajce. Čeprav se je vse pripravljalo v največji tajnosti, je sovražnik, kot kaže, bil obveščen. No, vse to je kaj malo

Jajce, kot ga je upodobil ob zasedanju AVNOJ slikar Božidar Jakac

Okrogle in oglate

Naj... naj... največji... Lin Piao, obrambni minister LR Kijajske, je nedavno govoril gojenem vojaške akademije v Pekingu in je med drugim uganil tudi tole: »Pri proučevanju marksizma-leninizma je treba 99 odstotkov prizadevanja posvetiti študiju del Mao Ce Tungja. Mao Ce Tung stoji visoko nad Marxom, Engelsom, Leninom in Stalinom...«

Dva nacionalizma. Bivši belgijski minister za zunanje zadeve Paul H. Spaak, eden največjih bojnikov za zedinjenje Evrope na nadnacionalni osnovi, je dejal v nekem govoru: »Medtem ko je francoski nacionalizem za neprijeto zadevo, zbuja v nemški nacionalizem hud strah.«

Ameriški način življenja. Neki ameriški članek pravi: »V Ameriki je ljubimkanje po 40. letu starosti nedostojno, iskanje zaposlitve po 50. letu brezuspešno, vprašanje, ali boš po 60. letu še vedno živel, pa problematično...«

Uradna tajnost... Uradnik neke mestne uprave v belgijski Flandriji je izjavil, da more njegov šef le z muko šteti do deset. Sodišče je tega uradnika obsodilo na tri mesece zapora zaradi izdajanja uradne tajnosti.

Iščemo pošast za službovanje v začaranem gradu blizu Bordeauxa; pošast mora biti živahna in zabavna, se je glasil oglas v londonskem časniku »Times«.

Priljubljenost južnovietnamskih poslancev. V zadnjih, baje svobodnih južnovietnamskih volitvah, je bilo izvoljenih 117 poslancev nove ustavodajne skupščine. Vse kaže, da ljudstvo zelo ljubi in ceni svoje poslance, saj so uradno razglasili, da bodo vsi poslanci dobili — pistole... Skupščinski funkcionarji upravičujejo to z nevarnostjo, ki so ji poslanci izpostavljeni.

Samoobramba... Zahodnonemški minister za narodno obrambo von Hasel je že nekaj mesecev tarča ostrih napadov z vseh strani. Napadajo ga generali, nezadovoljni, češ da načeljuje vojnemu ministru »nestrokovnjak«, napadajo ga civilisti zaradi večnih nesreč vojaških letal, v poslednjem času zlasti zaradi nesreče podmornice »Hai«. On pa se vztrajno brani in se ne umakne s »svojega« mesta. Nedavno ga je ugovarjal »Frankfurter Allgemeine« imenoval: minister samoobrambe...

Poznati meje svojega talenta pomeni: biti — izjemno talentiran,« je napisala v svojih »Premišljevanjih« avstrijska pisateljica Maria Ebner-Eschenbank.

● Najhitrejši metulj. Številni oleandri, ki rastejo v vrtovih ob našem morju, kaj pa delajo popolnoma izgubijo listje. Oleandre namreč pogosto napadajo gosenice žuželke, ki se imenujejo oleandrov vešček, ki popolnoma požrejo listje. Naravoslovci štejejo razvito žuželko te vrste za najhitrejšega metulja, ki živi v naši deželi. Poleti preleti 70 metulj 50 do 60 km na dan, ko se rdeče in bele oleandrove cvetove, iz katerih sesa sladki sok.

● Kloracizin se imenuje zdravilo, ki so ga nedavno napravili v inštitutu farmakologije in kemične terapije Akademije medicinskih znanosti ZSSR. To zdravilo širi krvne žile okrog srca. Kloracizin se je naglo uveljavil kot izredno uspešno zdravilo. V dveh, treh minutah odpravi zoženje koronarnih žil in močno pospeši dotok krvi v srce, ne da bi se pri

Zanimivo

tem povečal krvni pritisk. Delovanje kloracizina na organizem traja nekaj ur in ne samo nekaj minut kakor pri večini drugih podobnih zdravil. Tako so dobili zdravniki, uspešno sredstvo zoper zelo nevarno angino pectoris (prso angino) in še zoper druge nevarne kronične bolezni srca — v primerih, ko ni več mogoče pomagati bolnikom z drugimi zdravili.

● Kakor je znano, smo dobili krompir iz območja južnoameriškega pogorja Andov. Vse kaže, da utegnemo dobiti iz istega območja še koristnejši rastlini: kvino in oka, ki sta rednejši kot pšenica in koruza. Ti rastlini uspevata na planjavah, ki se razprostirajo 2.000 m nad morjem. Pri delek teh rastlin pa je za zdaj sprčo primitivnega obdelovanja, še slab.

»TV 15« izhaja vsak teden — izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovenova 10 — Tisk in knjižnica CZP Ljudska pravica, Ljubljana, Kopitarjeva 2 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev — Posamezna številka stane 40 din oziroma 40 novih dinarjev. Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovenova 10, prtlj., p. predal 599-XI, ali na šekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, urava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.

Odgovori

na »Znanje in spomin«:

1. Bertrand Russel
2. Jean Paul Sartre
3. dr. Vladimir Dedijer
4. Ho Chi Minh

Znanje in spomin • Znanje in spomin • Znanje in spomin

Angleški filozof (na sliki) je častni predsednik sodišča, ki bo sodilo povzročiteljem tragedije v Vietnamu. Njegovo ime? — Rojen je bil leta 1872. Matematično in filozofsko je študiral v Cambridgeu. Leta 1905 je prejel Nobelovo nagrado za književnost. Kot vodja protiatomskega gibanja v Veliki Britaniji je bil že večkrat zaprt. Poudarja, da zasebno lastništvo in država v moderni dobi predstavljata nevarnost za družbo.

Kdo je francoski publicist in politik na sliki? — Je vodja francoske eksistencialistične šole in najbolj impresivna osebnost v francoski književnosti. Poleg številnih romanov, novel in esejev je napisal 8 dram in 2 scenarija za film. Njegova dela izražajo nemir našega časa, spopad nasprotnih doktrin, izgubljenost duha v svetu in potrebo po perspektivnosti v življenju, polnem mržnje.

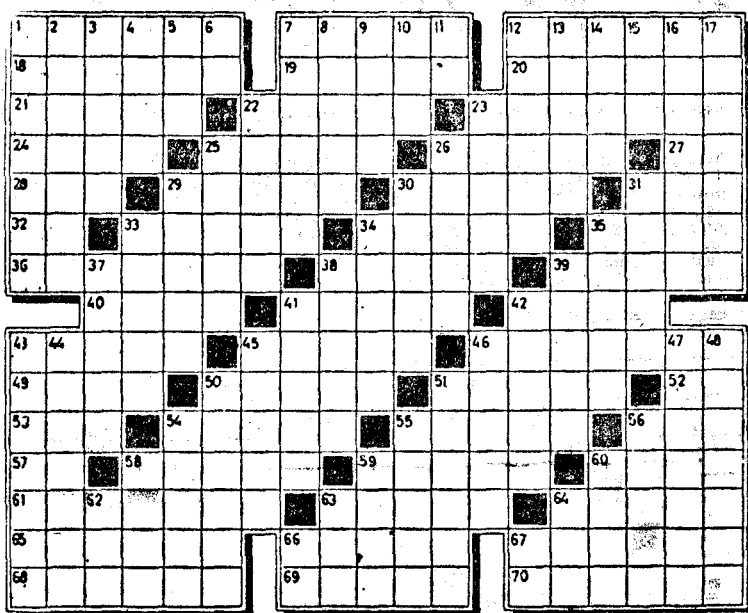

Kdo je profesor ljubljanske univerze na sliki? Opravljal bo dolžnost enega izmed predsednikov Russelovega sodišča v Londonu. Ta znanj publicist je napisal naslednja dela: Partizanski dnevnik, Pariška konferenca, Jugoslovansko-albanski odnosi 1939—1948, Josip Broz v Kraljevici 1925, Josip Broz Tito (dodatki za biografijo), Tito (New York 1953); Sarajevo 1914.

Kdo je vietnamski državnik na sliki? — Rodil se je leta 1890. Pomagal je osnovati KP Indokine — to je bilo leta 1930. Leta 1941 je osnoval Viet Minh — demokratično osvobodilno fronto Vietnamu. Med drugo svetovno vojno je vodil gverilce v boju proti Japoncem. Po ustanovitvi DR Vietnamu na ozemlju severnega Vietnamu septembra 1945 je bil na čelu začasne vlade, naslednje leto pa izvoljen za predsednika republike.

Nagradna križanka

24. gledališka prireditev; 25. ime ruskega pisatelja in dramatika Čehova; 26. začimba; 27. samoglasnik in soglasnik; 28. dva otoka (mali in veliki) v Banskem morju v Indoneziji; 29. as, zmagovalci; 30. ime kneza nekdanje Karantanije; 31. ime filmskega in gledališkega igralca Ramerja; 32. kemični znak za aluminij; 33. bajeslovno božanstvo s konjskimi nogami in repom; 34. vojaški kruh; 35. najvišja gora v Karavankah; 36. navodilo, nasvet; 38. visoko gorstvo v srednji Aziji; 39. kraj na Gorenjskem, kjer je pokopališče mnogih talcev iz begunskih zaporov; 40. znamka osebnih avtomobilov; 41. znana zahodnonemška revija; 42. prislov in predlog; 43. prislov in veznik; 45. tropska papiga; 46. mestice v Bosni blizu Banovića; 49. zavoj, paket; 50. slušni del televizijskega prenosa; 51. vera v skrivnostno, nadnaravno; 52. kratka naše letalske družbe; 53. člen, zal; 54. sodobni slovenski kipar (Drago); 55. kuhinjska posoda; 56. kratka (po slovenskem pravopisu) za sklon; 57. oranje; 58. daljava, obsežnost (drugi sklon množice); 59. pasje oglašanje; 60. trup; 61. avtor brošure »Preko krvi v novo življenje«, ki ga je izdala tehnika II. grupe odredov na Gorenjskem; podeli 1942 (Mitja); 63. slovenski slikar, ki je portretiral tovariša Tita ob priliki II. zasedanja AVNOJ; 64. osvežujoča pijača; 65. predstojnik pravoslavne samostana; 66. priimek nekdanjega slavne nogometaša jugoslovanske reprezentacije; 67. priimek utemeljitelja nove Jugoslavije, ki je imel referat na II. zasedanju AVNOJ (Moša); 68. bikoborec v Španiji; 69. morske ribe; 70. mesto v Liki, kjer so se združili hrvaški in naši delegati za skupno pot na zasedanje AVNOJ. NAVPIČNO: 1. silak, titan; 2. podatno delovanje proti okupatorju med vojno; 3. poslopje vladarjev; 4.

eksplozivno telo; 5. nadavi, naplačila; 6. kemični znak za radij; 7. hribovec; 8. glavni junak Finžgarjevega romana »Pod svobodnim soncem«; 9. zlitina bakra in kositra; 10. zrak po latinsko; 11. kratka za račun; 12. velika partizanska enota, v katero je bilo vključeno več brigad; 13. pred leti umrlj francoski skladatelj (Jacques); 14. naprava za spravljanje lesa; 15. izraz za vojaško odlikovanje; 16. miselni vodja; 17. precej razširjena pasma kuncev; 22. kraj na Aljaski ob spodnjem toku reke Jukon; 23. staroprejski kralj (321—483); 25. oblika zadrage v nekdanji Rusiji; 26. priimek umrle mladinske pisateljice (Manica); 29. redovnik; 30. kuma, kumica; 31. napad, naval; 32. med stene stisnjena koritasta struga; 34. predpona, ki pomeni povezovalno cerkev s politično organizacijo; 37. pomemb; 38. ozvevje; 39. ime vodja partizanov, ki je bil ujet in obsojen na smrt; 41. srbsko moško ime; 42. visoka peč za toplotno izolacijo ruda; 43. barvost; 44. ime italijanskega pomorščaka, po katerem se imenuje Amerika (Vespucci); 45. priimek delegata II. zasedanja AVNOJ, ki je imel veljaško komando nad kolono slovenskih delegatov na poti v Bihać (Jaka); 46.

vrsta noža; 47. število izdanih izvodov knjižnega dela; 48. visoka gora v Triglavskem pogorju; 50. mestice v jugozahodni Avstraliji blizu Perthu; 51. pripadniki oboroženih sil; 54. pasja pasma; 55. zavoj, omot; 56. drvar, delavec pri lesu; 58. domača moško ime; 59. velika reka, ki teče skozi Češko in Nemčijo in se izliva v Severno morje (naše ime); 60. velika reka v Španiji in Portugalski; 62. potomci nizozemskih naseljencev v Afriki; 63. plakanje; 64. največji vodni sesalec; 66. druga in devetnajsta črka abecede; 67. predlog.

Rešitve:

VODORAVNO: 1. Gorenjski, 9. Vinodol, 16. Ogarev, 17. oro, 19. Radolšč, 21. dubok, 22. breztežen, 24. Ate, 25. ELAS, 26. bran, 27. adlo, 28. Tibet, 30. žir, 31. mrena, 32. Boč, 33. Mašera, 34. in, 35. Vanja, 36. rov, 37. malin, 38. pedic, 39. Bor, 40. mirim, 41. km, 43. grahek, 45. laz, 46. varia, 47. pro, 48. revež, 49. Beti, 50. Arno, 51. Graz, 52. obč, 53. Savinjska, 55. Erika, 56. Gregorčič, 59. Aja, 60. predor, 61. akrobat, 62. astronaut.

NAGRAJENI IZZREBANC

1. nagrado v znesku 50 N-dinarjev prejme Antonia Črtnik, Zidmost 30, p. Zidani most; 2. nagrado v znesku 40 N-dinarjev prejme Franjo Bončina, Trebnje št. 69, p. Trebnje; 3. nagrado v znesku 30 N-dinarjev prejme Janko Perinčič, Trg svobode 15, p. Kobarič; 4. nagrado v znesku 20 N-dinarjev prejme Marko Konec, Poljsčica 1, p. Podpart in.

5. nagrado v znesku 10 N-dinarjev prejme Miro Dedič, Ljubljanska 83, p. Domžale. Od 6. do 10. nagrade (knjižne nagrade) so dobili naslednji reševalci: Herman Stič, Kidričeva 30, p. Murska Sobota; Franjo Golez, Kotnikova 4, p. Ljubljana; Bojan Červič, Slavina Radenci; Ivo Pajek, Studenci 27, p. Poljčane in Faniha Krobot, Senčna pot 10, p. Portorož.

Med delegati AVNOJ

(Nadaljevanje s 7. strani)

vplivalo na priprave in na vsakodnevno življenje v mestu.

Med bombardiranjem se je Tito umaknil v katacombe tovarne karbida. Tudi straža se je običajno poskrila v zaklonišča. Nekoč pa je borec Vraštanič Tita za maršala (Josip); 7. priimek delegata na II. zasedanju AVNOJ, ki je bil na čelu njegovega prezidja (dr. Ivan); 12. priimek delegata na II. zasedanju AVNOJ, ki

je vodil slovensko delegacijo (Rori); 18. ime slovenske gledališke igralke Kraljeve; 19. planina nad Sarajevom; 20. ceremonije; 21. italijansko moško ime; 22. ustvarjalec kakšnega dela; 23. veliko mesto vzhodni Nemčiji, ki je bilo med vojno popolnoma uničeno od bombardiranja;

nerazumljivo, kako so sovražniki mogli obiti 1. proletarsko. Tito je takoj ukazal Koči Popoviću, naj pošlje patruljo, inozemcem pa je rekel, naj bodo mirni. Streljanje je za trenutek potihnilo, ko pa se je že zdelo, da je sovražnik odbil, so znova zaprasketale bombe in zalajali mitraljezi.

Cez nekaj časa se je patrulja vrnila. Komandir je sporočil Titu, da niso streljali sovražniki, temveč da člani kulturne skupine 1. proletarske vadijo prizor iz Hadži Loje. Patrulja je pripeljala vse igralce.

Tito je bil besen. Ni mogel razumeti, zakaj igralci niso nikogar obvestili o vojaških vajah. Ukazal je, naj jih privečejo k njemu.

Najprej je vstopil Jovan Popović, pisatelj, za njim pa vsi drugi. Imeli so generalke, zato so bili kostumirani v Srbe, Turke in Avstrijce. Ker so se čutili krive, so bili čisto zbegani. Ves prizor je bil tako nenavaden in smešen, da se je Tito zasmejal, ko jih je ugedal.

Ceprav so povzročili zmedo in razjezili voditelje, posebno Tita, jih je ta le v šali opomnil, da bo slabo zanje, če jim večerna prireditev ne bo uspela.

NAVODILA PRVIM DIPLOMATSKIM PREDSTAVNIKOM

V Jajce so priele prihajati delegacije iz vseh krajev z osvobodjenega in osvobodjenega ozemlja, ki je že obsegalo polovico stare Jugoslavije, in iz enot narodnoosvobodilne vojske, ki je že tedaj imela osem korpusov s šestindvajsetimi divizijami, več kot 10 samostojnih brigad, 108 partizanskih odre-

PORTRETIRANJE V BUNKERJU

V osvobodilno mesto Livno je prišlo 27. novembra obvestilo, da pride akademski slikar Božidar Jakac na sedež vrhovnega štaba prej kot drugi člani slovenske delegacije.

Že popoldne je iz Glamoča prispel avtomobil, s katerim se je slikar odpeljal v Jajce. Zaradi nesreče na poti pa je Jakac prišel v mesto šele ob štirih zjutraj, malo podremal in še preden se je zdanilo, šel v tovarno, kjer je bival Tito.

Trikrat sta tako Tito in Jakac sedela drug pred drugim, na istem mestu, sama ali obkrožena od delegatov. Med portretiranjem je tekel pogovor o najrazličnejših stvareh.

ZGODOVINSKA NOČ

Ves dan pred zasedanjem so se delegati sprehajali v skupnicah po mestu in se živahno pogovarjali. Vsi so nestrno pričakovali, da se bo zmrčilo, ker so se morali ob 19. uri zbrati v dvorani Sokolskega doma.

Velika dvorana je bila razsvetljena z električnimi lučmi, okna zagnjena, oder pa lep okrašen. Vsak delegat je imel svoj prostor, na galeriji pa so bili meščani, mladina in borci iz Jajca in okolice.

Nekaj minut po 19. uri je prišel Tito v spremstvu najbližnjih sodelavcev. Vsi so vstali in ga z vzklikanjem pozdravili.

Ko se je ploskanje umirilo, je na oder stopil dr. Ivan Ribar in otvoril zgodovinsko II. zasedanje AVNOJ. V tem trenutku je vsa dvorana zapela himno: Hej Slovani!

Potem je na govorniško tribuno stopil Tito, spet burno pozdravljen, in začel govoriti:

...Prihajamo v drugo razvojnjo stopnjo v narodnoosvobodilni vojni, je rekel med drugim Tito. — Ustvarili smo brigade, divizije in korpus, cela področja so osvobodjena... Naša mlada narodnoosvobodilna vojska je že takoj na začetku pokazala, da je sposobna rešiti najtežje naloge.

...Narodnoosvobodilni odbori, ki so se do tedaj ustanovili na osvobodjenem ozemlju, so se začeli ustanovljati tudi na delno osvobodjenih, da celo, okupiranem ozemlju.

...Ustanovitev Antifašističnega sveta narodne osvo-

bitve Jugoslavije je ena izmed največjih pridobitev našega narodnoosvobodilnega boja. Položili smo temelje na katerih gradimo novo, pravično ureditev v Jugoslaviji, položili smo temelje, na katerih gradimo resnično bratstvo in enakopravnost vseh narodov Jugoslavije, temelj prave, resnične, demokratične, ljudske države...

»PA SI LE MARŠAL!«

Ceprav so že maja 1943 v našo vojsko vpeljali podoficirske in oficirske čine, Tito prav do II. zasedanja ni imel nobenega čina. Tuji tisk in tuji vojaški predstavniki so ga imenovali general in ga tako tudi titulirali.

Pred II. zasedanjem AVNOJ, ki so ga vsi pričakovali kot posebno važen dogodek, si je Moša Pijade domislil, da bi proglasil Tita za maršala. To bi bil, kot je rekel, ne bilo samo priznanje vrhovnemu komandantu narodnoosvobodilne vojske; temveč vsej naši vojski. Tito je temu nasprotoval.

Na zasedanju pa je Josip Vidmar v imenu slovenske delegacije predlagal, naj se v narodnoosvobodilni vojski uvede naziv »maršal Jugoslavije« in zaprosil predsedstvo AVNOJ, da ta čin, kot prvemu, podeli vrhovnemu komandantu tovarišu Titu.

Predlog slovenske delegacije so pozdravili poslanci z dolgotrajnim vzklikanjem. Moša Pijade je prvi prišel k Titu in ga objel. Ni mogel drugače, kot da mu je veselo kljubovaje rekel: — Pa si le maršal!

Za branje vseh sklepov so določili Mošo Pijadeja. Čeprav vznemirjen in razigran, je odločitev o proglasitvi Tita za maršala prebral z močnim glasom.

Tito je stal pred tribuno in ni mogel najti besed, s katerimi bi se zahvalil za priznanje.